

Konferentie
Nederlandse
Religieuzen

knr

bulletin

jaargang 11 • nummer 2 • mei 2008

Het wezenlijke is onzichtbaar voor het oog,
alleen met het hart kun je goed zien.

Het is die zin uit Le Petit Prince van Antoine de Saint-Exupéry, die er voor mij uitsprong. Die ik herkende. Zien met het hart is voor mij elke dag weer naar anderen en situaties kunnen kijken met een milde onbevangenheid. Met een zekere warmte en ontroering, zonder te oordelen.

‘Maar om goed met mijn hart te kunnen zien, heb ik stilte nodig. En dat is spiritualiteit voor mij. Als ik van binnen stil word, kan ik alle concentratie bewaren voor mezelf. Dan laat ik mijn hoofd vol gedachten achter me en ga ik naar de eigenschappen van het hart; vreugde, zelfvertrouwen, kracht en moed. Als ik hiermee contact maak, is het ook veel makkelijker om met het hart te zien. Om in het leven te staan.

Suzanne Mannaart (18)
studente Wis- en natuurkunde
in de Volkskrant (29 maart 2008)

inhoud

Besturen	4
• Geloven geeft vleugels. Vijf vrouwen volgen hun hart	4
• UCESM - verklaring	8
• Bestuurswisselingen	9
Gerechtigheid & Vrede	9
• Bouwen aan vreedzame toekomst voor West-Papua. Gerard Swüste	9
• Werkdagen gearde spiritualiteit. Dinie van 't Erve	10
Varia / korte berichten	12
• Wonen in Sint Anthonis	12
• 'Ons Huis'	12
Projecten	14
• Kinderwerk in Middelland (Rotterdam)	14
Bijeenkomsten	12
• Op zoek naar een nieuw 'wij'. Twintig jaar DSTS.	15
• Bijeenkomst beleidsmedewerkers (13 maart 2008). Janneke Doe	16
• Afscheid Cees Backer	17
• Religieuzen willen zorg dragen voor hun erfgoed. Arjan Broers	18
• Spiritualiteit zoeken, proeven, doen. Veertig jaar Titus Brandsma Instituut	20
• "Ziet u iets?" (Mc 8,23)	21
Jongeren	22
• Jongeren & Missie – Mirjam van den Eerenbeemt	22
• Watdan?	24
Boeken & brochures	25
• Boldershof 100 jaar. Neel van den Oever	25
• De Heimweefabriek Douwe Draaisma	26
• Van oude mensen het geheim	27
• Iemand zien staan. Annelies van Heijst	27
Internationalisering	28
• Spreken over de multireligieuze samenleving. Gerard Moorman	28
Column	30
• Goed voor je hart. Ben Verberne msc	30
Open Kloosterdag / Roepingenzondag	31
• Wat beweegt jou?	31
Agenda	32

Colofon

Het KNR-bulletin (ISSN: 1569-9447) is een uitgave van de afdeling communicatie van de KNR en verschijnt vijf maal per jaar. Middels dit bulletin wil de redactie de religieuzen in Nederland en hun bondgenoten informeren over ontwikkelingen die zich afspelen in de wereld der religieuzen in brede zin. De redactie behoudt zich het recht voor om toegezonden kopij in te korten. Aan ieder bestuur van de bij de KNR aangesloten religieuze instituten en aan de redacties van congregatiebladen wordt een exemplaar verstrekt. Daarnaast ontvangen leden van commissies van de KNR het blad. Afzonderlijke gemeenschappen en individuele religieuzen kunnen het bulletin op aanvraag toegezonden krijgen. Artikelen mogen met bronvermelding overgenomen worden.

Illustratie voorzijde: uit *De Kleine Prins* van Antoine de Saint-Exupéry

Vormgeving en lay-out: Vormweijts, Nijmegen

Druk: Drukkerij Berne, Heeswijk-Dinther

KNR-afdeling communicatie, Postbus 111, 5201 AC 's-Hertogenbosch

T: 073 - 6921321, F: 073 - 6921322, E: communicatie@knr.nl

www.knr.nl / www.religieuzen.nl / www.bewogenheid.nl

Het volgende nummer van dit blad verschijnt in juli.

Dit zal een speciale uitgave zijn, waarvoor geen kopij aangeleverd kan worden.

..... ► **Sluitingsdatum kopij voor het volgende nummer: 15 september 2008**

Besturen

Geloven geeft vleugels

Vijf vrouwen volgen hun hart

Het zal niemand ontgaan zijn dat de KRO graag religieuzen op de buis brengt, onder meer in het nieuwe programma Sister Act. Daarin zijn vier zusters samen met Anita Witzier gedurende zes weken in de weer om mensen te mobiliseren en middelen in te zamelen voor een drietal projecten. Zij doen daarbij een beroep op alle Nederlanders om hen te helpen, zodat zij op hun beurt mensen kunnen helpen naar wie anderen nauwelijks omkijken. Zuster Agneta Geven (Julie Postel) doet dat voor ex-gedetineerden in Nijmegen, zuster Maria Leunissen (zusters Augustinessen van de H. Monica) voor crishulp voor jonge vrouwen en kinderen in Utrecht en de zusters (én zussen) Gerda en Marie José van Vliet (scmm) voor arme ouderen in Brazilië. Met de serie Sister Act belicht de KRO een vorm van religieus leven, die enigszins in de vergetelheid dreigde te geraken door de eenzijdige aandacht van de media voor monastieke religieuzen. Onderstaand een nadere kennismaking met de vijf hoofdrolspelsters van Sister Act.

Zuster **Agneta Geven** (Veldhoven, 1934) is het zevende kind in een groot Brabants gezin. Zij heeft een gelukkige jeugd gekend. Van 1948 tot 1952 was ze op kostschool in Boxmeer, om vervolgens weer terug te gaan naar het ouderlijk huis. Haar ouders zijn zeer sociaal voelende mensen en ook Agneta wordt ertoe aangezet om iets voor anderen te gaan betekenen. Agneta koppelt haar inzet voor mensen aan een keuze voor religieus leven. Het is voor haar meteen al duidelijk dat zij in een actieve congregatie thuis hoort, waarin je met de maatschappij verbonden bent door middel van verpleging of onderwijs. Zuster Agneta: *Je roeping komt dikwijls via mensen. Ze zeggen wel dat Onze Lieve Heer roept maar hij doet het via mensen. Het is echt niet zo dat Hij in je oor komt fluisteren: je moet morgen naar het klooster. Vroeger werden religieuzen als heel verheven gezien, maar religieuzen zijn net mensen (geintje). God en mensen zijn niet te scheiden. Om de juiste*

keuze te kunnen maken bezoekt Agneta diverse congregaties en al snel kiest ze ervoor om in te treden bij de zusters van Julie Postel. Dit gebeurt in 1955 en een jaar later vertrekt zij naar het generaal moederhuis in Frankrijk. Daar werkt zij onder andere in weeshuizen en in een hospice voor bejaarden. Uiteindelijk komt zij in 1971 weer naar Nederland om de opleiding tot ziekenverzorgster te volgen. In eerste instantie vindt zij het erg dat ze Frankrijk moet verlaten, maar de opleiding bevalt haar erg goed, met name de contacten met jonge medecursisten zijn geweldig. Na de opleiding komt ze terecht op de ziekenafdeling bij haar eigen zusters in het klooster van Boxmeer. Weer nieuwe ervaringen doet ze op in Frankrijk waar zij een nieuwe afdeling opzet. Met al deze leerzame ervaringen en een toegenomen relativeringsvermogen keert ze in 1983 weer terug naar Nederland, waar ze nog een aantal jaren werkt in een

bejaardentehuis in Sassenheim. De laatste jaren zet zij haar talenten in binnen het bestuur van de congregatie en als vrijwilligster bij de jongens van Stichting Moria. De toekomst en het voortbestaan van Moria ligt haar na aan het hart, omdat zij geraakt is door het lot van ex-gedetineerde jongeren. *Ik heb de jongens toen van heel dichtbij meegemaakt. Als vrijwilliger stonden wij echt letterlijk tussen*

de jongens. Samen aan de afwas, samen eten. De mooiste gesprekken ontstonden daar. En als je hoorde wat er allemaal aan vooraf was gegaan voordat iemand op het verkeerde pad terecht kwam, zou je nooit meer zeggen 'eigen schuld dikke bult'. Het is belangrijk om de jongens weer wat huiselijkheid te laten ervaren en om hen een dagritme bij te brengen.

een programma als Sister Act. Omdat je wilt dat ook dit soort jongens de kans, de rust en de begeleiding krijgen om hun leven weer op de rit te zetten. Zuster Agneta heeft veel waardering voor de (ex-)bewoners die meedoen aan het programma. Het is voor hen al heel wat om zich aan te melden bij Moria. Dat ze dan uiteindelijk zo ver komen dat ze dur-

op jonge leeftijd komen de zusjes dus in aanraking met de congregatie. Dit heeft hun leven grotendeels bepaald. Zij wonen en werken al tientallen jaren als Zusters van Liefde in Brazilië. Een habijt dragen ze al lang niet meer. Wel hebben ze voor officiële gelegenheden nog een speciale outfit: een nette donkerblauwe rok met een witte blouse. In het dagelijks leven verraadt alleen het grote houten kruis dat beiden dragen hun religieuze achtergrond. Eens in de twee jaar komen de zussen voor twee maanden terug naar Nederland om hun medezusters te bezoeken, maar vooral ook om vakantie te vieren bij hun eigen familie in Nederland. Hun meest recente verblijf in Nederland stond voornamelijk in het teken van de opnames voor Sister Act. Tijdens

Je roeping komt dikwijls via mensen. Ze zeggen wel dat Onze Lieve Heer roept maar hij doet het via mensen. Het is echt niet zo dat Hij in je oor komt fluisteren: je moet morgen naar het klooster. Vroeger werden religieuzen als heel verheven gezien, maar religieuzen zijn net mensen (geintje). God en mensen zijn niet te scheiden.

Dat is de eerste stap naar een nieuwe toekomst. Maar het is natuurlijk niet zo dat ze bij ons in die huiskamer en werkplaats moeten blijven rondhangen. Uiteindelijk moeten ze terug de maatschappij in. En dan is het belangrijk dat ze weer zin krijgen om te werken, dat ze gestimuleerd worden door collega's en zien dat anderen ook met werken hun kost moeten verdienen. Ik hoop dan ook vooral dat Sister Act bijdraagt aan het vinden van bedrijven die zich willen openstellen voor ex-gedetineerden. Je ziet dat die jongens zich groot houden, maar van binnen schreeuwen om hulp. Het is vanuit die geraaktheid dat je besluit mee te doen aan

ven zeggen 'zie mij', dat vind ik echt geweldig! Over haar eigen bijdrage zegt ze nuchter: Ik doe m'n uiterste best. En mocht het desondanks op niks uitlopen, wat ik niet verwacht, dan ben ik in ieder geval een bijzondere ervaring rijker.

De zussen **Gerda** en **Marie José van Vliet** groeien op in een gezin met maar liefst negen kinderen. Wanneer hun moeder op jonge leeftijd komt te overlijden worden Gerda en Marie José, pas zeven en negen jaar oud, naar een weeshuis in Tilburg gestuurd. Het weeshuis wordt gerund door de Zusters van Liefde. Al

de campagne hebben de zusters Van Vliet samen met Yes-R een rap opgenomen.

De stichting 'Dom Hélder Câmara' zet zich al jaren in voor straatkinderen in Bayeux in het arme noordoosten van Brazilië. Voor deze groep kinderen wordt inmiddels goed gezorgd. Voor hun grootouders en de andere bejaarden in deze streek is er echter helemaal niets. Ze hebben geen tijd om van hun oude dag te genieten, omdat ze vaak voor hun kleinkinderen zorgen. De ouders zijn namelijk in de grote stad aan het werk en komen slechts enkele malen per jaar naar huis. De schamele ouderdomsuitkering van de bejaarden gaat hierdoor helemaal op aan de zorg voor hun kleinkinderen. Nooit hebben ze tijd voor zichzelf, nooit kunnen ze eens echt ontspannen. Daar willen zuster Gerda en zuster Marie José iets aan gaan doen. Zij willen een multifunctioneel bejaarden centrum oprichten, waar de ouderen af en toe een dagje stoom kunnen afblazen. Dit alles om hun zware en harde leven een stukje draaglijker te maken en bij te dragen aan een menswaardiger bestaan.

Zuster **Maria Leunissen** vierde eind vorig jaar haar zilveren professiefeest. Zuster Maria: *Voor ons als Zusters Augustinessen is het van belang dat het werk dat wij in 1939 gestart zijn door kan gaan, want onze gemiddelde leeftijd is hoog.* Al zeventien jaar zet zuster Maria zich keihard in voor het welzijn van de vrouwen die aankloppen bij Stichting Cordaad (voorheen Meisjesstad) in Utrecht. Sinds een jaar heeft ze een dienstverband van 32 uur bij deze stichting, waardoor ze meer ruimte heeft voor verdieping. Maar nog steeds is ze veel zondagen in actie om donateurs te werven en loten

te verkopen. Aangezien zuster Maria graag voetbal kijkt, was het voor haar geen straf om voor de opnames van Sister Act een thuiswedstrijd van PSV bij te wonen.

In 1954 kwam zij ter wereld als het tiende kind in een groot Limburgs gezin. Zij kende een gelukkige jeugd, waarin zij graag voor anderen zorgde. Daarom besloot zij begin jaren zeventig te starten met de opleiding Kinder-jeugdverzorging. In 1973 ging ze stagelopen bij een opvanghuis voor vrouwen in Sittard en daar kwam zij voor het eerst in contact met de Zusters Augustinessen. Het werk beviel haar enorm goed en in 1975 vertrok zij voor een tweede stage een aantal maanden naar Frankrijk, om zich daar bij een ander project van de Zusters van Augustinessen in te zetten.

Na het behalen van haar diploma had zij haar eerste baan in Breda bij een medisch kindertehuis. Tijdens deze periode had ze nog veel contact met de zusters in Sittard die ze regelmatig een bezoekje bracht. Aan intreden bij de congregatie dacht ze toen nog niet.

Toch ontwikkelt zich een verlangen bij zuster Maria waardoor zij steeds naar de zusters in Sittard toegetrokken wordt. Dit zet haar aan het denken en voor het eerst stelt zij zichzelf de vraag of het kloosterleven ook iets voor haar is. Deze gedachte maakt haar onrustig, want haar toekomst is toch gewoon met een man aan haar zijde en wie weet wel een aantal kinderen? Niets blijkt minder waar, want haar drang naar het leven in een gemeenschap wordt almaar groter. In deze periode voert zij vele gesprekken en uiteindelijk maakt ze dan toch de bewuste keuze. Zuster Maria: *Geleidelijk werd ik me ervan bewust dat ik thuis hoorde in die gemeenschap van religieus bewogen vrouwen. Toen ik het thuis vertelde was de reactie: weet je het nu pas? Zij waren helemaal niet verbaasd.* In 1979 treedt zij op 24-jarige leeftijd in bij de Zusters Augustinessen van St. Monica, waaraan zij zich zeven jaar later voor het leven verbindt. Zij is op meerdere locaties in Hilversum, Amsterdam en Utrecht actief, waar zij werkt met jongeren, gezinnen, clubwerk doet en in de keuken staat. In 1990 wordt ze leidinggevende van Meisjesstad in Utrecht, de opvangvoorziening voor vrouwen met of zonder jonge kinderen die in nood zijn. Zuster Maria spant zich in om de vrouwen weer wat vertrouwen en eigenwaarde te geven. Elke keer voelt zij zich gelukkig wanneer er iemand met rechte rug Stichting Cordaad verlaat om het leven weer te omarmen. Sinds 5 jaar leeft zuster Maria in de religieuze leefgemeenschap Casella¹.

Zuster Maria: *Ik wist helemaal niets van Augustinus en heb er van genoten om meer over hem te weten te komen. Bij hem*

¹ Aan dit 'huisje langs de weg' wordt later dit jaar in dit blad aandacht besteed.

staan vriendschap en gastvrijheid hoog in het vaandel. Die bieden wij in de vorm van opvang van daklozen en vrouwen/meisjes. Mijn devies is altijd geweest: Of-fers komen vanzelf, die hoeft je niet op te zoeken. Ik ben naar het klooster gegaan om daar het geluk te vinden. Ik ben avontuurlijk ingesteld en ervaar het samen op weg gaan naar God ook als zodanig. Zoals Augustinus het heeft verwoord: je bent samengekomen om één te zijn met God. Je leeft met een groep vrouwen met hetzelfde ideaal. En in de loop der jaren hebben we ook nog geleerd om in die eenheid te zijn en tegelijkertijd een individu. In het werk en als kernlid van Casella ervaart zuster Maria ten diepste waar het voor haar in de keuze voor religieus leven om draait: *WEES ER, je mag er zijn zoals je bent. Wees er voor mij, wees er voor jou. Of zoals Augustinus het zegt: Wordt wat je ontvangt en ontvang wie je bent. Zo wil de Heer bij je zijn in al je gebrokenheid, je macht of onmacht.*

Anita Witzier

Voor de KRO is Sister Act een serie, die past binnen het imago van een omroep met aandacht voor spiritualiteit en solidariteit. Ook Anita Witzier tekent graag voor programma's waarin die waarden aan bod komen. Toen deze presentatrice – bekend van programma's als *Memories* en *Nederland is te koop* – werd gevraagd voor Sister Act was ze meteen enthousiast. Er is herkenning: *Ik ben ook opgevoed met de gedachte dat je rijkdom moet delen. Mijn ouders waren lid van iedere vereniging, donateurs van alle goede doelen. Ik bewonder mensen die in de zorg werken, die projecten opstarten in Afrika; die ervoor*

hebben gekozen hun leven op die manier in te richten en daadwerkelijk, concreet, iets voor anderen te doen. Dat kunnen ze niet zonder financiële steun en daar kom ik in het spel. Zo draag ik mijn steentje bij. Vroeger heb ik misschien op die manier mijn schuld af willen kopen, maar ik weet nu dat het onzin is. Ik ben niet geschikt voor Afrika. Je moet doen waar je goed in bent, daar bevrediging uithalen en er zoveel mogelijk mensen plezier mee doen. Als ik iedere maand een acceptgiro invul, is het ook goed. Dat vind ik een bevrijdende gedachte.

Om zo open mogelijk van start te kunnen gaan koos Anita er nadrukkelijk voor om niet van tevoren kennis te maken met de zusters. Bij de eerste opnames klikte het meteen en ieder volgend weerzien was voor haar een feest, ook al was ze niet zo thuis in de katholieke traditie. Anita had nog nooit eerder een 'non' ontmoet: *Ik ben aangenaam verrast nu blijkt dat de zusters zo in het hier en nu leven en met beide benen in de maatschappij staan. Anita vindt het intrigerend hoe deze vrouwen hun levensvervulling vinden zonder partner of gezin, maar in het zich ten dienste stellen van anderen, tot steun van hun naasten. De zusters hebben een mediatraining gekregen. Anita: Dat is heel gebruikelijk bij mensen die weinig ervaring hebben met cameramensen en journalisten. Het bleek ook voor hen heel zinvol. Ze werden zich ervan bewust hoe ze over kwamen. Ze hebben geleerd om hun motivatie te verwoorden en om hun verhalen tot de kern terug te brengen. Net zo lang door-gaan tot je bij de essentie uitkomt, daar*

gaat het om. Anita ervaart de realiteit van het idealisme en enthousiasme van de zusters als weldadig, want er-gens in geloven geeft vleugels: Die to-tale onbaatzuchtigheid is toch geweldig, het enorme geluk dat ze daarin ervaren. Dat zorgde ervoor dat ik na elke opname-dag met de zusters heel blij thuis kwam.

Dat zusters het niet fijn vinden om 'non' genoemd te worden heeft Anita inmiddels ook geleerd. Het heeft haar verbaasd, want voor haar is het geen scheldwoord. Ze heeft er nooit bij stil gestaan dat het zo opgevat zou kunnen worden. Voor haar is het gewoon een neutraal woord, dat bovendien verwarring voorkomt met de zusters, die in de gezondheidszorg werken. Evenals de zusters vindt Anita het van belang om te benadrukken dat het werk door moet gaan: *Die oudjes in Brazilië verdienen een plek om uit te rusten en te genieten na een leven lang de eindjes aan elkaar geknoopt te hebben. De moeders en de kinderen van Stichting Cordaad hebben recht op een plek waar ze veilig zijn. Die jongens die op het slechte pad terecht zijn gekomen verdienen een tweede kans. Het is niet enkel aan de zusters om daar voor te zorgen, maar een verantwoorde-lijkheid van ons allemaal.*

Foto's: Bron: KRO • Fotograaf: Stefan Heijndael

Sister Act, zaterdag 10 en 17 mei om 20.15 uur bij de KRO op Nederland 2

Meer informatie: www.juliepostel.nl • www.st-moria.nl

www.sistersofcharity.net • www.scmm.nl • www.zustersaugustinessen.nl

Boodschap aan de religieuzen van Europa

Passie voor Christus, passie voor de mensheid, beleefd in de religieuze gemeenschap.

Algemene Vergadering van de UCESM – Torhout-België, 11-17 februari 2008.

Deze boodschap is de vrucht van bezinning en de ervaring van *communio* die in deze dagen beleefd werd door de 38 conferenties van religieuzen uit 26 landen van Europa.

Europa is een complex en uit delen bestaand geheel, met verschillen op cultureel en etnisch vlak en met verschillende talen, steeds gecombineerd met verschillende godsdiensten en overtuigingen.

Europa is een continent met grote mogelijkheden, met besef van solidariteit, maar ook met nieuwe vormen van armoede; een stoutmoedig project in het zoeken naar eenheid en kampend met nationalisme.

Europa is het land van beloften en het land dat vaak de armen weigert die aan haar deur kloppen op zoek naar hoop en gerechtigheid.

Religieuzen hebben in de loop van de geschiedenis wezenlijk bijgedragen aan het ontstaan van de culturele identiteit van Europa, met haar menselijke en christelijke waarden, en wij willen daaraan blijven bijdragen, opdat Europa op die waarden gefundeerd blijft.

Wij religieuzen weten ons kinderen van dit Europa met zijn pijnlijke geschiedenis en beleven de spanningen, tegenstrijdigheden en zwakheden. Maar wij zijn ook dragers van een groot project van spiritualiteit en broederlijkheid.

Wij geloven dat het religieuze gemeenschapsleven, dat een gave van de H. Geest is, bevestigt dat God op de eerste plaats moet komen, omdat het de plaats van ontmoeting met Christus is. Hij heeft ons gekozen en bijeengebracht en schenkt ons de genade om Zijn liefde te beantwoorden door met authenticiteit en vreugde de *communio* te beleven, zodat die ook voor anderen zichtbaar is.

Wij geloven dat het gemeenschapsleven een ware leerschool is: het opent de weg tot bekering van *ik* naar *wij*, waarin wij het elkaar ontmoeten steeds meer waarderen en wij er genoeg in krijgen om samen gelukkig te zijn.

Wij geloven dat het gemeenschapsleven een leerschool is voor het aangaan van relaties, waar de verbondenheid met de anderen geduldig opgebouwd wordt door de mogelijkheden, de problemen en de kwetsbaarheid van ieder gemeenschapelijk te delen. De kracht van deze verbondenheid leidt tot *communio* en schept eenheid door de verscheidenheid te integreren.

Wij geloven dat het gemeenschapsleven een leerschool is van verzoening en vergeving. De zoektocht naar de

waarheid laat verdriet en beperkthe- den tevoorschijn komen. Die zoektocht doet ons het kwaad in ons en buiten ons erkennen en benoemen doordat wij daden van vrede stellen.

Wij geloven dat het gemeenschapsleven een leerschool is voor gastvrijheid, waarin wij leren ruimte te scheppen voor God en de anderen, en wij leren te luisteren naar de schreeuw van de uitgesloten, de vernederden en de immigranten. Bezield door inzet voor de mensheid gebruiken we alle middelen om de mens in zijn waardigheid te herstellen.

Wij geloven dat een geëvangeliëerde gemeenschap gezonden is om het evangelie te verkondigen. Dat is een missie die zich op een nieuwe manier voltrekt door een eenvoudige aanwezigheid, door een groeiende samenwerking tussen de verschillende religieuze instituten en met leken, door een nieuwe taal van barmhartigheid en hoop.

Dat is de bijdrage die we als religieuzen en burgers willen leveren aan een menselijker en spiritueler Europa.

Torhout (België), 16 februari 2008.

Bestuurswisselingen

Missionarissen van de Heilige Familie

- Nieuw provinciaal bestuur
- Joannes Zwirs msf, provinciaal
- Fredericus Groot msf, 1ste assistent
- Henricus van Kleijnenbreugel msf, 2e assistent

Fraters van Tilburg CMM

- Nieuw generaal bestuur
- Frater Edward Gresnigt, algemeen overste
- Frater Ronald Randang, bestuurslid
- Frater Martinus Lumbanraja, bestuurslid
- Frater Lawrence Obiko, bestuurslid.

Gerechtigheid & Vrede

Bouwen aan vreedzame toekomst voor West-Papua

Bijzonder complex, zo kenschetst bisschop Alo van Asmat de situatie in West-Papua. Uit zijn ogen straalt het Franciscaanse optimisme. Uit zijn woorden klinkt bezorgdheid. West-Papua is een land met grote mogelijkheden, rijk aan bodemschatten. Zullen de Papua's in de toekomst ook van die rijkdommen kunnen genieten? Na een bijeenkomst in Assisië is Mgr. Alo in Nederland om Franciscanen te ontmoeten met wie hij in West-Papua en Indonesië heeft samengewerkt. Hij maakt graag van die gelegenheid gebruik om een bezoek te brengen aan

Cordaid en Justitia et Pax om te spreken over het programma 'Papua, Land van Vrede'. Religieuze leiders van Katholieken, Protestanten, Boeddhisten, Moslims en Hindoes dragen sinds vijf jaar dit unieke samenwerkingsproject om op vreedzame wijze de toekomst van Papua's te waarborgen. In Europa wordt het programma ondersteund door Justitia et Pax, CMC en Cordaid. Mgr. Alo is zeer te spreken over de samenwerking tussen de verschillende religies in West-Papua. Maar het is een langzaam proces. *West-Papua is een onmetelijk groot land en de verbindingen*

zijn heel gebrekkig. Dus om iets te doen voor het hele land is een enorm probleem.

Wat maakt de situatie in West-Papua zo complex? Mgr. Alo ziet als belangrijkste factor de grote toestroom van mensen van buiten. *President Soeharto heeft destijds Javanen en mensen van de andere Indonesische eilanden aangespoord om naar West-Papua te gaan om mee te werken aan de ontwikkeling daar. Bovendien zijn er grote aantallen mensen uit China en de Filippijnen naar West-Papua gekomen en die stroom houdt nog steeds aan.*

Aan de ene kant is dat goed voor het land: die mensen zorgen voor een enorme economische groei en hebben dus ook welvaart gebracht. Maar het grote probleem is dat de inheemse bevolking nauwelijks van die welvaart profiteert. En zo ontstaat er een samenleving waar de ongelijkheid groot is. En natuurlijk ook met grote culturele verschillen: want al die nieuwkomers brengen hun eigen godsdienst en mentaliteit mee. En omdat ze beter opgeleid zijn dan de Papua's veroveren ze ook met gemak alle belangrijke maatschappelijke posities. Daarom hebben de religieuze leiders van West-Papua de handen ineen geslagen om ervoor te zorgen dat de Papua's een kans krijgen om goed te kunnen leven in hun eigen land en ook te kunnen genieten van de enorme rijkdommen die het heeft.

Hoe staan de Papua's tegenover die enorme toestroom van 'buitenlan-

ders' die bijna ongemerkt de leiding over het land hebben overgenomen? Dat is heel verschillend, zegt Mgr. Alo. Er zijn groepen die strijden voor onafhankelijkheid, maar ze zijn erg verspreid, hebben nauwelijks contact met elkaar en hun streven wordt ook niet algemeen gedragen. De aanwezigheid van bevrijdingsbewegingen heeft echter wel tot gevolg dat er in West-Papua een grote Indonesische troepenmacht aanwezig is. En ook zij hebben een eigen mentaliteit: zij doen gewoon wat de commandant beveelt. Ze hebben geen oog voor wat er met de inheemse bevolking écht aan de hand is en zo zijn ze voor veel Papua's een zeer bedreigende bezettingsmacht. Bovendien proberen de meeste militairen ook financieel beter te worden van hun verblijf in West-Papua en dat leidt weer tot allerlei vormen van zwarte handel en corruptie. In het programma 'Papua, Land van Vrede' kunnen we dat probleem bij

de overheden ter sprake brengen en met name dankzij de steun van NGO's is de situatie zich langzaam maar zeker aan het verbeteren.

Mgr. Alo heeft zich al jaren ingesteld op een proces van lange termijn. Maar hij is blij dat West-Papua kan rekenen op belangstelling en steun vanuit het buitenland. De programma's die met de hulp van NGO's zijn gestart, zullen zeker hun vruchten gaan dragen voor de inheemse bevolking. En hij prijst zich zeer gelukkig met de goede samenwerking tussen de religieuze leiders, die hij 'een klein wonder' noemt. Maar, zo zegt hij, we moeten ons er goed van bewust zijn dat we niet alleen hard moeten werken, maar ook heel veel geduld moeten hebben.

Gerard Swüste

Justitia et Pax heeft in het kader van het Universeel Mensenrechten Examen (Universal Periodic Review) van Indonesië tijdens de VN-Mensenrechtenraad in Genève aandacht gevraagd voor de mensenrechtensituatie in West-Papua.

Werkdagen gearde spiritualiteit

Van 9 tot 11 maart waren we in O.L. Vrouw ter Eem te Amersfoort met zeventien religieuzen bij elkaar om ons onder leiding van Ab Kersies en Birgit Verstappen te bezinnen op het thema: '(Ver)geef ons heden ons dagelijks brood.'

In de inleiding door Ab en in het gesprek daarna kwam naar voren dat brood een metafoor is van het leven. Het is de grond van ons bestaan. We hebben ons daarom de vraag gesteld hoe we met het brood, ons voedsel omgaan. Als we over de huidige maatschappij nadenken en kijken naar de productie van brood, de verdeling ervan en ons consumptiegedrag dan staan we met de rug tegen de muur. We kunnen alleen maar roepen en schreeuwen, dat het zo niet langer

door kan gaan. Net zo als die man die door de straten van de stad liep en steeds maar weer liet horen: *mensen, bekeer je*. Een jongetje sprak hem aan: *Meneer, waarom zegt u steeds hetzelfde? De mensen luisteren helemaal niet*. De man antwoordde: *Ik roep niet voor hen. Ik roep voor mezelf, zodat ik zelf overeind kan blijven en ook niet meegesleurd word door het kwaad*.

Ab verwees naar een artikel in Trouw over het wereldvoedselprogramma. Daarin stond dat de honger in de we-

reld dramatisch zal toenemen. Een reden daarvan is dat India en China welvarender worden en dus meer voedsel gebruiken. Ook het gebruik van bio-brandstof zorgt dat er minder granen overblijven voor de voedselproductie. Wordt het voedsel op een ecologisch en sociaal verantwoorde manier geproduceerd? Wat de verdeling betreft: men heeft uitgerekend dat niemand honger hoeft te lijden. Maar de realiteit is anders. De consumptie hangt af van de keuzes die mensen maken; de

vraag is door wie of wat we ons koopgedrag laten bepalen.

Bijbelse opdracht: te zorgen voor

We hebben daarna samen het verhaal van Noach gelezen en gezien, dat God een verbond sluit met Noach en zijn familie en met alle levende wezens. Het verbond van God is een aanbod: de mens heeft de taak een antwoord te geven. De schepping is nog niet af. We mogen niet heersen over de aarde en haar onderwerpen, maar we hebben de opdracht om respectvol met het leven om te gaan. Heersen en onderwerpen deed de farao, maar de Messiaanse opdracht is: te zorgen voor. De dieren zijn geschapen naar hun aard, maar de mens tot Gods verbeelding. De mens wordt ter verantwoording geroepen. In de Thora, de eerste vijf boeken van Mozes, staat een brede scheppingsvisie beschreven. De aarde is de woonplaats voor mens en dier. Leven is mogelijk als er scheiding wordt aangebracht. Bijvoorbeeld in het boek Genesis, waar de wateren gescheiden worden van het land. In het uittochtverhaal speelt het water ook een grote rol. Er wordt een scheiding aangebracht tussen goed en kwaad. De scheiding is er om leven te behouden. In Leviticus staat de scheiding van rein en onrein aangegeven. In het Nieuwe Testament wordt afstand genomen van deze strenge voorschriften: alles is rein. Alles gaat om heiliging van de schepping. Je kunt je afvragen welk voedsel bijdraagt aan deze heiliging van de aarde, of welk voedsel het verstoort. In de economie heerst de religieuze overtuiging: de markt is heilig. Onze spiritualiteit botst met deze spiritualiteit. Welvaart ontstaat door deling, niet door de markt. Hoe gaan we met eigendom om? Is het een heilig bezit geworden, of heb je gebruiksrecht?

De totaliteit van de schepping

In het avondprogramma gaf Birgit een korte inleiding over de totaliteit van de schepping. Ze haalde een tekst aan van Albert Schweitzer: *Wij leven temidden van leven dat leven wil*. Alles is met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk. We kregen in kleine groepen de vraag mee: *Hoe ging je vroeger thuis met dieren om? Welke dieren stonden boven aan de hiërarchische ladder?* Na de uitwisseling hierover hebben we uitvoerig gepraat over de wijze waarop in onze cultuur naar dieren wordt gekeken. We concludeerden dat er een vervreemding is ontstaan. Of de dieren worden tot knuffeldieren gedegradeerd, of ze zijn alleen nog maar goed als productiedier. Het verhaal van Birgit over haar bezoek aan een landbouwwontwikkelingsgebied, waar bijna geen dier meer buiten loopt, heeft veel indruk gemaakt. Je ziet alleen gebouwen waarin miljoenen dieren opeengepakt zijn, die bestemd zijn voor productie en consumptie. Hun waarde wordt in geld uitgedrukt. Ze zijn 'objecten' geworden en worden niet meer in hun eigen waarde gezien.

Hoe heiligen we het leven?

Op dinsdagmorgen begon Ab met een tekst uit Romeinen 8: De schepping is in barensoed en zucht om verlossing. Gods Geest zucht mee. Ab wees er op dat God als kracht in mensen aanwezig is. Als je je zelf machteloos noemt, dan geef je je macht uit handen. Je kunt altijd kijken wat je wel of niet kunt doen. We staan in een weerbare spiritualiteit. Dat vind je ook bij Daniël die in ballingschap leefde in een samenleving, die niet gedragen werd door de Messiaanse spiritualiteit. Daniël pleegde samen met twee andere mannen verzet, door voedsel te weigeren dat hen werd voorgezet.

Ze onderwierpen zich niet aan de macht van de koning.

Wat is onze spiritualiteit? Hoe kunnen wij het dagelijkse leven heiligen? Het gebeurt en kan gebeuren op verschillende niveaus: in je persoonlijk leven, in je gemeenschap, in je werkgroepen, in de samenleving en in gezamenlijke actie. Uit de gesprekken kwam een veelvoud aan reacties en ideeën hoe je het leven heiligt of zou kunnen heiligen. Een paar voorbeelden:

- niet in een negatief gesprek meegaan maar positieve tegengeluiden geven;
- geloofscommunicatie bevorderen;
- aansluiten bij plaatselijke activiteiten;
- een gezamenlijk project ondersteunen, waardoor betrokkenheid ontstaat.

Op het eind is besloten een open brief te doen uitgaan aan allen die vanuit een christelijke geloofsovertuiging verantwoorde posities innemen in kerk en samenleving. Deze brief is onder andere gestuurd naar de Bisschoppenconferentie, de Raad van Kerken en de christelijke partijen. Daarin worden de geadresseerden dringend gevraagd om op grond van hun christelijke levensovertuiging alles in het werk te stellen de mensen dieronwaardige toestanden die zich helaas voordoen in de voedselproductie een halt toe te roepen.

Aan het slot van deze bijeenkomst werd veel waardering uitgesproken voor de begeleiding en de inhoud van het programma. Een paar zusters zullen nagaan of dergelijke bezinningsdagen volgend jaar opnieuw georganiseerd kunnen worden.

Dinie van 't Erve

Varia / korte berichten

Wonen in Sint Anthonis

Belangstellenden kunnen zich melden bij Pantein Wonen, T: 0485 - 383544/388130. Zij kunnen vragen naar Ben Fransen (directeur), Carolien van de Velden (coördinator bewonerszaken) of Arthur Ariens (hoofd bedrijfseconomische dienst).

Pantein Wonen heeft in 2005 in Sint Anthonis midden in het centrum aan het Brinkplein een klooster verworven van de Zusters van Schijndel. Thans wordt dit klooster bewoond door de Broeders van de Christelijke Scholen, die binnenkort gaan verhuizen naar hun nieuwe huisvesting. Dat wil zeggen dat per 1 juni een uitstekend geoutilleerd klooster vrij komt, dat onmiddellijk bruikbaar is en in een prima conditie verkeert. Bovendien is het volledig gestoffeerd en deels ingericht. Daarnaast beschikt het complex over een royale goed onderhouden tuin van ruim vierduizend vierkante meter. Het klooster is uitermate geschikt als tijdelijke overbrugging voor een groep (religieuzen) van 15 tot 25 personen. Naar verwachting kan men er half tot één jaar over beschikken in verband met toekomstige ombouw naar appartementen. De lengte van het huren is in onderling overleg vast te stellen, evenals de huurprijs.

Kennis maken met "Ons Huis"

"Ons Huis" is een oecumenisch huis voor gastvrijheid, gebed en gesprek in het centrum van Culemborg. Het is een bijzonder huis waar zowel in stilte, in het luisteren naar het Woord, als in gesprek ontmoeting en Ontmoeting plaats heeft. Het wordt gedragen door een kerngroep van zes leden, waarvan er vier in het huis wonen (twee van hen zijn zuster van J.M.J.) en twee elders. Daarnaast wordt het gesteund door een flink aantal vrijwilligers en andere betrokkenen.

Het huis is niet alleen maar mensenwerk. Het is een cadeau. We leven in het besef dat het de genade van God is, dat "Ons Huis" er is. Jezus Christus, de mensgeworden Liefde, is het centrum van ons leven. Zoals wij bij hem te gast mogen zijn, zo leven we de gastvrijheid met en voor onze gasten.

De sfeer, bepaald door rust en stilte in huis is er een van goedheid, welwillendheid, ruimte, begrip. We weten ons gedragen en uitgenodigd tot leven, door de Liefde. We zijn kleinschalig. Een huiselijk huis is het, met zes gastenkamers waar doorlopend mensen verblijven voor enkele dagen.

Aan alle gasten, ook mensen die niet logeren worden gesprekken aangeboden in de traditie van de Geestelijke Begeleiding van Ignatius van Loyola: door aandachtig te leven gaan zien en ervaren dat God jou bemint en naar je uitziet. Je gaat ervaren dat je wordt uitgenodigd in verbondenheid met Jezus Christus je levensweg te gaan, dat het je goed doet en vrede geeft. Van daaruit opent de weg naar je medemens zich steeds meer.

Vier keer per dag komen we samen in de Stilteruimte. Daarnaast bieden we retraitemogelijkheden, bezinningsdagen, een weekend voor jonge mensen en een wekelijkse gebedsavond.

"Ons Huis" is opgericht door de zusters van J.M.J. (de congregatie van Jezus, Maria en Jozef) en is vanaf de oprichting in 1986 ook door hen gesteund en gedragen. Ontwikkelingen in zowel de congregatie als "Ons Huis" brengen ons ertoe nu te komen tot een zelfstandige stichting. Stap voor stap, biddend, in gelovig vertrouwen, werken we hieraan.

We zoeken in de richting van een "gemeenschap van Ons Huis" bestaande uit diverse kringen, die Jezus Christus als hun centrum beschouwen. De binnenste kring wordt gevormd door de leefgemeenschap. Een volgende kring bestaat uit mensen die uitdrukkelijk met "Ons Huis" zijn verbonden. Die verbondenheid kan verschillende vormen aannemen. Een derde kring bestaat uit "vrienden van Ons Huis".

De gasten, en omwille van hen bestaat het huis, kunnen in de tweede en derde kring hun plaats vinden.

Voor ieder van deze kringen zijn we op zoek naar mensen die met hun eigen inzet "de gemeenschap van Ons Huis" kunnen versterken.

Ben jij iemand die zich door dit verhaal aangesproken voelt? Die geïnspireerd wordt door Jezus Christus, en zoekt te leven in verbondenheid met hem én anderen? Die in zichzelf het verlangen opmerkt om als lid van de "gemeenschap van Ons Huis" bij te dragen aan het geheel? Kom dan eens kijken en proeven en praten. Claar van de Lisdonk of Riene Lomme zullen je graag welkom heten en te woord staan.

"Ons Huis"
Grote Kerkstraat 1
4101 CB Culemborg
T: 0345-512332
e-mail: onshuis@12move.nl
website: www.onshuis.net

Projecten

Kinderwerk in Middelland

Het Pastoraat Oude Wijken Rotterdam (POW) is onder meer actief in de wijk Middelland. Dit is een achterstandswijk met veel Kaap Verdiaanse, Marokkaanse en Turkse kinderen. Vroeger was er een wijkgebouw waarin het wijkpastoraat in samenwerking met vertegenwoordigers uit de gemeenschappen kinderactiviteiten ontwikkelde. De deelgemeente heeft dit gebouw gesloten en nu worden veel kinderen gedwongen om alleen op straat te spelen. Het wijkpastoraat heeft een lange traditie van bemoeienis met kinderen en jongeren in de wijk. Nu veel kinderen tot de straat zijn veroordeeld heeft het wijkpastoraat ervoor gekozen bij hen te blijven.

Veel kinderen komen uit gezinnen waar de strijd om het bestaan hard is. De ouders hebben de handen vol aan zichzelf en de kinderen krijgen daardoor te weinig aandacht. Als zij op straat zijn worden zij geconfronteerd met agressie en met het gevoel niet welkom te zijn op straat. Gekoppeld aan een gebrek aan aandacht in het gezin kan dat leiden tot een gedrag van het kind dat niet veels goeds belooft voor de toekomst. Reeds langer is het POW betrokken bij de kinderen. Samen met het opbouwwerk wordt het project 'Sport op de stoep' weer nieuw leven ingeblazen. Kinderen worden uitgenodigd om naast het

voetballen ook een onderdeel entertainment vorm te geven door bijvoorbeeld een rap te maken en die voor te dragen. Het is de bedoeling dat de vaders worden getraind om zich te verbinden met de activiteiten van de kinderen door bijvoorbeeld te koken tijdens het slotfeest. De kinderwerkster is op drie pleinen in de wijk op straat gaan spelen met de kinderen. Kinderen leren beter met elkaar om te gaan en de moeders worden er via de zogenaamde 'tupperware methode' bij betrokken. Deze methode houdt in dat één vrouw het initiatief neemt andere vrouwen uit te nodigen om mee te denken over de manier waarop zij betrokken kunnen zijn bij de kinderen op straat.

De komende drie jaren wil men bereiken:

- dat kinderen leren met elkaar te spelen en hun vaardigheden te vergroten in de omgang met elkaar en zo de weg weten te vinden naar andere plekken om hun competenties te verbeteren;
- dat er een huiskamer wordt ingericht waar de kinderen na schooltijd terecht kunnen om te vertellen hoe het met hen gaat en om huiswerk te maken;
- dat er een netwerk ontstaat van ouders die zich verantwoordelijk stellen voor het welzijn van de kinderen op straat.

De straat wordt weer aantrekkelijk voor de kinderen en de buurtbewoners. De kinderen blijven niet langer binnen, maar ontmoeten elkaar weer. De conflicten lopen minder snel op of worden eerder gesignaleerd. De kinderen kunnen opgroeien in hun eigen buurt in een klimaat waar ze gezien worden zoals zij zijn. Door de aanwezigheid van de kinderwerkster wordt een klimaat geschapen van samen doen en samen delen. Daardoor kunnen problemen worden voorkomen of worden zij anders opgelost.

[Meer informatie over deze en andere projecten die door religieuzen worden ondersteund via het secretariaat PIN, T: 073 – 6921304](#)

Bijeenkomsten

Op zoek naar een nieuw 'wij'

Het twintigjarig bestaan van het Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving (DSTS) werd gevierd met een symposium op 15 maart 2008 in Lux, Nijmegen. Uit de openingstoespraak van André Lascaris o.p. volgen hierna enkele fragmenten.

Dominicanen willen eeuwige studenten zijn omdat zij weten dat er niet zoiets als een eeuwige waarheid bestaat en er voortdurend naar waarheid gezocht moet worden. Het gaat hen niet om een abstracte waarheid, want hun Orde is gesticht voor het heil van mensen. Waarheid staat ten dienste van de barmhartigheid.

Twintig jaar geleden ontstond een nieuw theologisch 'wij', het Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving - de naam ligt niet echt lekker in de mond. Het heeft me niet verbaasd dat we soms opgebeld werden met het verzoek een visum voor de Dominicaanse Republiek te regelen. Wel verbaasde ik me over de vraag of ons studiecentrum scholieren bijles kon geven. En het beroep op ons centrum vioollessen te verzorgen heb ik nooit begrepen. Zelfs op ons eigen vakgebied hebben we niet de pretentie de eerste viool te spelen. Ik zeg het daarom nog maar eens: het doel van het centrum is het voortzetten van de dominicaanse studietraditie, het helpen ontwikkelen van een be-

vrijdende theologie in Europa en een plaats te zijn van theologisch onderzoek naast de van kerken en overheid afhankelijke theologische instellingen. Het DSTS is er niet voor historisch-theologisch onderzoek, maar zoekt naar een contextuele theologie voor een breed publiek.

Het centrum wil een theologische vrijplaats zijn, deelnemen aan het publieke debat, bondgenoot zijn van het progressief kerkelijk draagvlak, maar ook eigen vragen stellen. Dat plezier heeft het centrum flexibel gemaakt: steeds weer zijn er elementen in de structuur en plannen veranderd. Dat was en is goed.

Er is van alles gebeurd in die twintig jaar. Het centrum werd gefeminiseerd, mede door de komst van jonge onderzoeksters. Bij het aannemen van het eerste vaste vrouwelijke staf lid werden we - eigenlijk ongepland - oecumenisch. We stimuleerden een twejaarlijks samenkomen van dominicaanse theologen uit Europa.

Van overwegend persoonlijke publicaties gingen we over op gezamenlijke cahiers. We bezongen de herfst-tij van de moderne tijd, geloofden dat scherven geluk brengen en dat we moeten bouwen met los zand. Steeds bedacht op het onbedachte liepen we langs de kramen van het geluk, overgeleverd aan de toekomst, en met het

heil op de hielen dat zich in een grote diversiteit openbaart. Vervolgens zochten we ons heil op het internet en beleden daar onze theologische flexibiliteit met de website Reliflex, die een groot succes is gebleken.

Dit hebben we in elk geval geleerd: het zoeken naar een 'nieuw wij' moet flexibel zijn. Dat 'nieuwe wij' is niet iets statisch maar is een actieve zoektocht naar het met elkaar laten communiceren van verschillende identiteiten.

De laatste twintig jaar is door kerkelijke en maatschappelijke ontwikkelingen de positie van de theologie in Nederland zowel van katholieken als van protestanten huize er niet beter op geworden. Wat hebben twintig jaar DSTS opgeleverd? Het meeste is grotendeels onzichtbaar, ook voor onszelf. We hebben gezaaid en we deden dat met plezier. Ik hoop dat ons centrum zich zal blijven vernieuwen en, hoe bescheiden ook, een bijdrage zal leveren aan het geluk van mensen.

Er zijn tijdens deze bijeenkomst ook prikkelende inleidingen gehouden door Theo de Wit en Naema Tahir. Peter Nissen en Nienke van Dijk spraken een recensie uit van de essaybundel, die gepresenteerd werd onder de titel Buigzame gelovigen.

Alle lezingen, uitgesproken tijdens het symposium, zijn terug te vinden op www.dsts.nl.

Bijeenkomst beleidsmedewerkers in dienst van religieuze instituten

Op 13 maart 2008 heeft de jaarlijkse terugkomende studie- en ontmoetingsdag voor beleidsmedewerkers in dienst van religieuze instituten plaatsgevonden.

Op deze dag stonden twee thema's centraal:

1. stand van zaken ten aanzien van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in het bijzonder met betrekking tot de Zorgzwaartepakketten en de Persoonsgebonden budgetten;
2. introductie voor nieuwe medewerkers van religieuze instituten.

Persoonsgebonden budgetten versus zorg in natura

Vanaf 1 januari 2009 wordt de wet- en regelgeving met betrekking tot de financiële ondersteuning van de zorgverlening aangepast. Voor dit onderwerp was de heer F. van de Pas die verbonden is aan 'Per Saldo' uitgenodigd. Per Saldo is een vereniging van budgethouders voor hulp en hulpmiddelen. De heer van de Pas zette duidelijk uiteen hoe de systematiek van de AWBZ werkt en wat vanaf het jaar 2009 gaat veranderen met betrekking tot Zorgzwaartepakketten en het gebruik van persoonsgebonden budgetten (PGB's). Daarnaast was mevrouw Y. van Geffen uitgenodigd. Zij is verbonden aan de Stichting Tereza van Miert, die gelieerd is aan de Zusters Franciscanessen van Veghel. Mevrouw van Geffen heeft ruime ervaringen met het aanvragen van PGB's voor de zorgverlening aan de zusters Franciscanessen van Veghel.

Aan de hand van een casus werd gediscussieerd over het gebruik van persoonsgebonden budgetten. Kunnen religieuze instituten beter gebruik maken van PGB's dan van zorg in natura, waarbij de zorg door een externe zorginstelling wordt geregeld?

Religieuze instituten hebben een rijke historie in het verlenen van zorg aan hulpbehoevenden. Nu zien religieuze instituten zich als gevolg van de vergrijzing echter genoodzaakt een beroep te doen op de zorgverlening van externe zorgaanbieders, mantelzorgers en vrijwilligers. Menig religieus instituut wordt geconfronteerd met de vraag hoe zij optimaal kan instaan voor de zorg van haar leden en daarbij het persoonlijke geloofsleven van haar leden kan waarborgen.

De praktijk wijst uit dat het overdragen van de zorg van de leden van religieuze instituten aan particuliere zorginstellingen middels zorg in natura niet zonder slag of stoot gaat. Religieuze instituten die met een externe zorgaanbieder gaan samenwerken stuiten op verschillende problemen die voor een belangrijk deel hun oorzaak vinden in de benadering van cliënten door de zorgaanbieder. De zorgaanbieder is met name ingesteld op de zorgverlening aan een individuele cliënt. Hierdoor krijgt het gemeenschapsleven binnen het religi-

eus instituut weinig aandacht van de zorgaanbieder. Daarnaast heerst er veel onbegrip omdat men niet of nauwelijks bekend is met de levenswijze en de achtergronden van religieuzen. Dit leidt tot wrijvingen tussen de zorgaanbieder en het religieus instituut.

Uit de discussie werd geconcludeerd dat het gebruik van persoonsgebonden budgetten voor religieuze instituten meer voordelen biedt dan het gebruik van zorg in natura, omdat dit meer vrijheid biedt in het bepalen van de feitelijke zorgpraktijk. In tegenstelling tot het kiezen voor zorg in natura kunnen religieuze instituten met persoonsgebonden budgetten zelf de zorg en de begeleiding van haar leden regelen. Hierdoor behoudt het religieus instituut haar onafhankelijkheid en kan zij de kwaliteit van de zorgverlening zelf in eigen handen houden. Door alle PGB's van de individuele leden te verzamelen, kan het religieus instituut de feitelijke zorgpraktijk flexibeler inrichten en kan de zorg van alle leden grotendeels gefinancierd worden. Doordat leden van een religieus instituut in gemeenschap met elkaar samen leven kan de zorg eveneens flexibeler worden ingericht en is het financieel gunstiger. Een hulpverlener kan namelijk aan meerdere leden zorg bieden.

Nadeel van het gebruik van PGB's is dat het ook verantwoordelijkheden en verplichtingen met zich meebrengt. Religieuze instituten die gebruik maken van persoonsgebonden budgetten treden op als opdrachtgevers of als werkgevers van de zorgverleners en begeleiders die door het religieus instituut worden ingehuurd. Dit brengt administratieve lasten met zich mee zoals het sluiten van overeenkomsten met zorgverleners, het uitbetalen van de zorgverleners en het bijhouden van de (financiële) administratie. De praktijk wijst echter uit dat deze administratieve verplichtingen eenvoudig uitgevoerd kunnen worden. Uitgebreide informatie en verschillende model zorgovereenkomsten worden kosteloos door de Sociale Verzekeringsbank ter beschikking gesteld. De administratieve lasten die persoonsgebonden budgetten met zich meebrengen wegen derhalve niet op tegen de voordelen er van.

Introductie nieuwe medewerkers binnen religieuze instituten

Het middagprogramma werd besteed aan manieren om nieuwe medewerkers van religieuze instituten kennis te laten maken met religieus leven. Door onwetendheid van nieuwe medewerkers met betrekking tot de achtergronden en de geschiedenis van religieuzen heerst er onder hen veel

onbegrip. Mevrouw Schmaal, werkzaam als beleidsmedewerkster bij de Zusters van de Goede Herder, sprak over haar ervaringen met nieuwe medewerkers die kennis maken met het religieus leven. Om deze medewerkers bekend te maken met het religieus leven van de congregatie verzorgt mevrouw Schmaal twee keer in het jaar een introductie waarin zij aan de hand van veel voorkomende misverstanden in de praktijk de levenswijze van religieuzen belicht.

Er is ook gesproken over de vraag of het boekje 'het klooster TOEN in de tijd van NU' een bijdrage zou kunnen leveren aan de introductie van nieuwe medewerkers. Men was van mening dat dit boekje met name geschikt is voor medewerkers die al wat meer bekend zijn met het religieuze leven. De lay-out en de illustraties zijn echter sterk verouderd. Voor medewerkers in dienst van zorginstellingen waarbij religieuze instituten hun zorg inkopen is het boekje in mindere mate geschikt. Voor hen zou een uitleg van het religieuze leven toegespitst op het religieuze instituut waar zij hun hulp verlenen doeltreffender zijn.

Janneke Doe

Meer informatie:
www.pgb.nl of www.svb.nl

Afscheid Cees Backer

Tijdens een drukbezochte receptie op 8 april konden religieuzen, relaties en collega's afscheid nemen van financieel-economisch KNR-stafid Cees Backer. Verscheidene sprekers prezen uitvoerig zijn vele verdiensten. Als stoffelijke blijk van waardering mocht Cees 1455 euro inzamelen, die hij zal bestemmen voor het opknappen van 'zijn' parochiehuis in Velsen-Noord.

Religieuzen willen zorg dragen voor hun erfgoed

Op maandag 7 april verscheen het boek *Kloosters als religieus erfgoed*, met de bijlage *Herbestemming van kloosters*. Het eerste exemplaar werd in ontvangst genomen door Wim Eggenkamp, voorzitter van het Jaar van het Religieuze Erfgoed.

De Konferentie Nederlandse Religieuzen biedt met het boek en de bijlage een handreiking in het complexe en vaak ook emotioneel zware proces van het afstoten en herbestemmen van kloosters. De KNR moedigt de religieuzen aan om zo lang mogelijk invloed uit te oefenen opdat hun gebouw een waardige nieuwe bestemming krijgt, ook als dat ten koste gaat van de financiële opbrengst.

Zorgen

Het decor van de feestelijke presentatie van het boek was de prachtige Emmauspriorij in Maarssen. Een klooster en een landgoed om te koesteren, zo midden in de Randstad. Maar tegelijk is het een hele zorg, erkende priorin zuster Margareth Barenbrug. *De zusters zijn geen suppoosten*, zei ze. *Deze priorij en dit landgoed vormen een levende religieuze omgeving waar ruimte is voor stilte en de ervaring van schoonheid.* Veel van de aanwezige bestuurders van religieuze instituten kennen de zorgen van zuster Margareth. Door de sterke afname van het aantal reli-

gieuzen worden veel kloosters de komende tien jaar afgestoten. Broeder Cees van Dam, overste van de broeders van Sint Louis (Oudenbosch), moest enkele dagen later de formele overdracht van de kapel van het moederhuis ondertekenen, zo vertelde hij in de wandelgangen.

Op het kerkhof van de congregatie liggen novicen van vijftien, zestien jaar, zei hij. *Eind negentiende eeuw werd er soms zo bezuinigd op het eten, dat met een flinke griepgolf de zwakkeren stierven. Die kloostergebouwen van ons zijn met dubbeltjes en kwartjes bij elkaar gespaard, en vaak zeer duur betaald.*

Rouwverwerking

De bijeenkomst in Maarssen was niettemin vrolijk en warm van sfeer. De boekpresentatie was het feestelijke slot van een uitgebreide rondgang van cultuurhistoricus Sjef Hendriks, die het boek *Kloosters als religieus erfgoed* schreef. *In zekere zin is dit een onderdeel in onze rouwverwerking*, typeerde Cees van Dam de bijeenkomst met een knipoog.

Tegelijk was het ook, in de wandelgangen, een beginpunt voor nieuwe contacten tussen de bijna honderd religieuzen, historici, ambtenaren en een enkele projectontwikkelaar. *Er moet de komende jaren enorm veel gebeuren*, zei directeur Mart van der Sterre van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland. *We moeten goed zorgen voor ons roerende en onroerende erfgoed.*

Bemoeien

Wim Eggenkamp, de voorzitter van het Jaar van het Religieuze Erfgoed die het eerste exemplaar van het boek in ontvangst nam, was de KNR dankbaar voor al het gedane werk. *Daarmee kunnen wij ons voordeel doen, ook in de voorbereiding van het strategisch plan dat we op 11 december 2008 zullen aanbieden aan minister Ronald Plasterk* zei hij. *Veel van de kloostergebouwen in Nederland zijn letterlijk en figuurlijk verweven met hun omgeving. Wij willen graag meer maatschappelijk draagvlak voor het bewaren en doorgeven van dit erfgoed.*

De KNR raadt de religieuzen aan zich daar duchtig mee te bemoeien. Zuster Truus Sonder, KNR-bestuurslid en overste van de Zusters van Schijndel, vertelde na de officiële presentatie dat men daar niet te ideëel in moet wezen. *Je moet er ook zakelijk naar kijken*, zei ze. *Als je een gebouw wegdoet aan een ideëel doel dat na een paar jaar weer inzakt, gaat er alsnog een projectontwikkelaar mee aan de haal. We willen goed voor onze gebouwen zorgen, maar we moeten ook wat overhouden om voor onze zusters te zorgen.*

Stenen bidden

Mgr. Philip Bär, benedictijn en oud-bisschop van Rotterdam, relativeerde in zijn voordracht tijdens de boekpresentatie enigszins de zorg van de religieuzen. *Gebouwen die voor God gebouwd zijn ademen altijd iets van God uit, zelfs verlaten ruïnes doen dat. Alsof de stenen bidden*, zo zei hij. *Wij hebben Hem huizen gebouwd waar wij ons omheen schaarden. Als we dat onthouden, dan is het niet zo ingewikkeld. Als de mensen er maar kunnen blijven ervaren: dit is voor God gebouwd.*

In het slot van zijn toespraak benadrukte Bär de blijvende waarden van de kloostergebouwen, ook als ze afgestoten zijn. *Laat dit geen gemakkelijke tijd zijn*, zei hij, *maar we hebben God gezocht, we hebben zijn dienst gezocht, we hebben woonplaatsen gemaakt waar Hij ons rakelings nabij kon komen. We hebben het voor Hem gedaan, het zal voor Hem blijven.*

Arjan Broers

Via het bureau KNR kan *Kloosters als religieus erfgoed* worden nabesteld. De kosten daarvan bedragen € 10,- (boek), € 5,- (handleiding), € 12,- (boek + handleiding). Alle bedragen zijn inclusief portokosten. Overigens is de handleiding alleen bestemd voor de religieuze instituten.

Gebouwen die voor God gebouwd zijn ademen altijd iets van God uit, zelfs verlaten ruïnes doen dat. Alsof de stenen bidden. Wij hebben Hem huizen gebouwd waar wij ons omheen schaarden. Als we dat onthouden, dan is het niet zo ingewikkeld. Als de mensen er maar kunnen blijven ervaren: dit is voor God gebouwd.

fotografie: Herman Lieberom sdb

Spiritualiteit zoeken, proeven, doen

Ziel, jou zul je zoeken in Mij

Ziel, jou zul je zoeken in Mij,
Mij zul je zoeken in jou
Zo treffend kon de liefde, ziel,
jou weergeven in Mij,
dat zelfs de beste schilder niet
zo meesterlijk zo'n beeld
zou kunnen vormen.

In liefde ben jij geschapen
schoon en mooi, en daarmee
in mijn binnenste geschilderd;
wanneer jij je verliest, mijn lief,
Ziel, jou zul je zoeken in Mij.

Want Ik weet dat jij je
diep in Mij zo levensecht
weergegeven vindt,
dat jij blij zult zien hoe jij
jezelf zo goed geschilderd ziet.

En mocht jij niet weten
waar je Mij kunt vinden,
loop dan niet alle kanten op,
nee, mocht jij Mij willen vinden,
Mij zul je zoeken in jou.

Want jij bent mijn herberg,
jij bent mijn huis, mijn verblijf,
dit roep Ik ieder ogenblik,
wanneer Ik in jouw denken
de deur gesloten vind.

Buiten jou heb je Mij niet te
zoeken,
want om Mij te vinden
is Mij roepen al genoeg,
want ik kom bij jou onverwijld,
Mij zul je zoeken in jou.

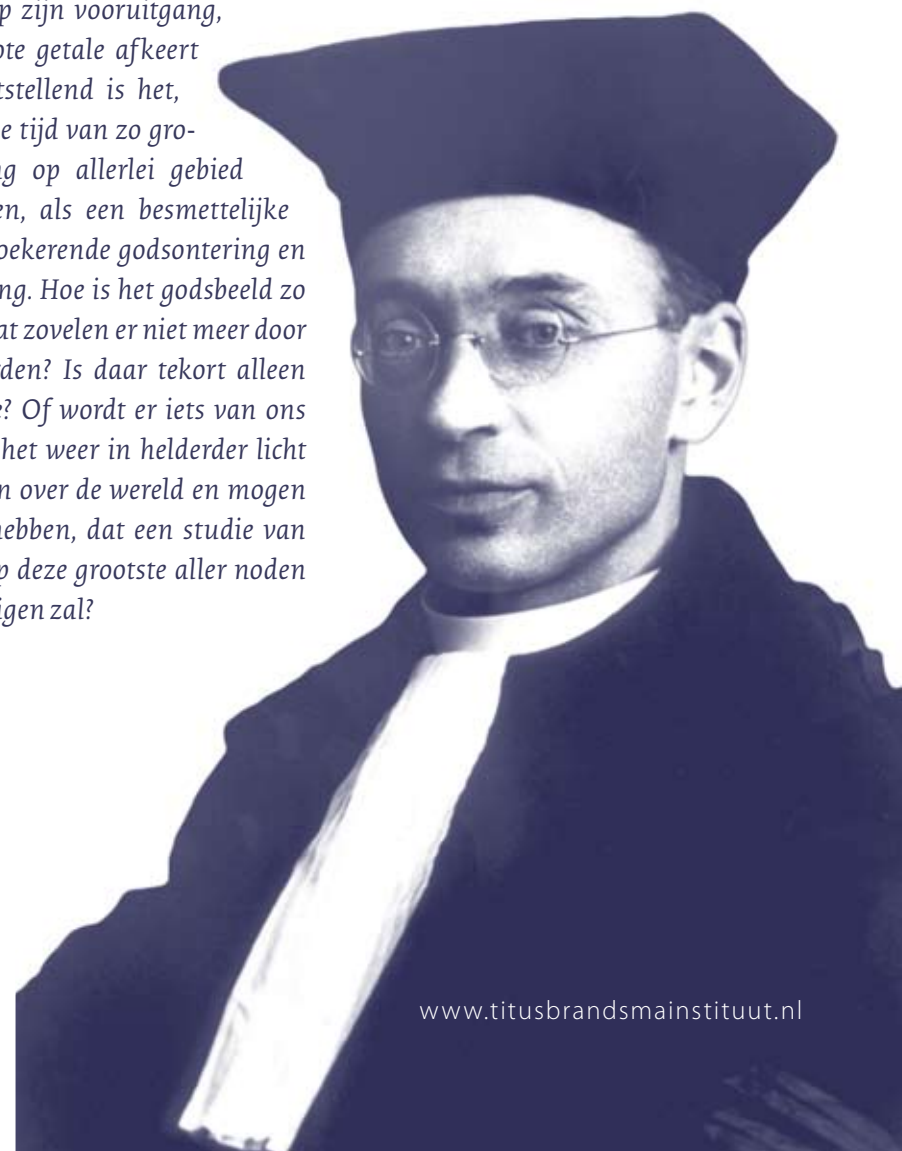
Teresa van Avila (1515-1582)

Op zaterdag 12 april vond in Concertgebouw De Vereeniging een symposium plaats ter gelegenheid van het veertig jarig bestaan van het Titus Brandsma Instituut. Met lezingen, literatuur, muziek en theater ging dit feestelijke symposium in op drie thema's over spiritualiteit: God zoeken in alles en in jezelf, schoonheid proeven als weg naar spiritualiteit en spiritualiteit 'doen' door zorg voor een schonere en rechtvaardiger wereld.

In zijn lezing *Naar God toe denken* stond Kees Waaijman uitvoerig stil bij de Diesrede over het Godsbegrip, die in 1932 aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen werd uitgesproken door Titus Brandsma.

Aan het begin van genoemde rede staat de volgende prangende vraag: *Onder de vele vragen die ik mijzelf stel, houdt wel geen mij meer bezig dan het raadsel, dat de zich ontwikkelende mens, prat en fier op zijn vooruitgang, zich in zo grote getale afkeert van God. Ontstellend is het, dat wij in onze tijd van zo grote vooruitgang op allerlei gebied staan voor een, als een besmettelijke ziekte voortwoekerende godsontkenning. Hoe is het godsbeeld zo verduisterd, dat zovelen er niet meer door getroffen worden? Is daar tekort alleen aan hun zijde? Of wordt er iets van ons gevraagd om het weer in helderder licht te doen stralen over de wereld en mogen wij de hoop hebben, dat een studie van het godsbegrip deze grootste aller noden tenminste lenigen zal?*

Door de dag heen werden drie geestelijke zangen ten gehore gebracht op teksten van Teresa van Avila, Jan van het Kruis en Dag Hammarskjöld. De dag bracht een fraai palet van inhoudelijke lezingen, kunstzinnige intermezzo's en boeiende ontmoetingen in de wandelgangen. Velen hadden dan ook op den duur een bloeiende bos op de wangen.

www.titusbrandsmainstituut.nl

“Ziet u iets?” (Mc 8,23)

Onder dit motto vond op 17 april 2008 een dag van ontmoeting, gesprek en bezinning plaats in het Titus Brandsma Memorial te Nijmegen. Sinds 2002 organiseert de Commissie Roepen van de KNR tweemaal per jaar een platformbijeenkomst rond toekomst van religieus leven. Vanwege haar verlangen om meer aansluiting te vinden tussen de wereld van de religieuzen en de wereld van de jongeren, heeft de Commissie Roepen ervoor gekozen dit tot jaarthema voor 2008 te maken. Tweemaal zal een platformbijeenkomst rond toekomst van religieus leven aan dit onderwerp gewijd worden, eenmaal toegespitst op 'religieuzen en jongeren' (17 april 2008) en eenmaal rond 'religieuze leken-groeperingen en jongeren' (9 oktober 2008). Hierbij wordt samengewerkt met het Platform Jongerenwerk Religieuzen [www.verborgenvuur.nl].

Op deze eerste dag waren er 110 deelnemers. Het ging speciaal om de vraag hoe er meer bruggen geslagen kunnen worden tussen de leef-, denken- en belevingswerelden van religieuzen en jongeren.

In de ochtendsessie vertelden en toonden vier jongeren wat hen drijft rond de richtvragen: Wat is jou heilig? Wat doe je daarvoor? Achtereenvolgens kwamen Stefan van Beurden, Anke Theissen, Bob Caarels en Bernice Fransen aan het woord. Hun – sterk verschillende – bewogenheid werd verwoord en samengevat in sleutelbegrippen als de spiegel, het verleggen van grenzen, de handen uit de mouwen steken, trouw blijven, verlangen naar authenticiteit en mysterie, beginnen in volstrekte leegte, het zoeken naar Zijn plan met mij. Vervolgens was er een inleiding op het dagthema door Dr. Ton Zondervan, onderzoeker aan de Christelijke Hogeschool Windesheim en gastonderzoeker aan het Departement Religiestudies van de Katholieke Uni-

versiteit Tilburg. Zondervan besprak de karakteristieken van hedendaagse jongeren en de resultaten van diverse onderzoeken naar de waarden van jongeren. Religie duikt op in nieuwe vormen en op nieuwe plaatsen. Elf elementen uit het Mission Statement van de KNR werden tot slot door Zondervan in perspectief gezet door deze te relateren aan de leefwereld van jongeren nu.

In de reacties op deze verhalen klonk overwegend door dat men aange-naam verrast was: Het woord God viel misschien weinig in de verhalen van sommige jongeren, maar Hij was wel aanwezig. Hij werd gedaan. En: Wij zitten te veel vast op wat altijd is geweest en dat is dodelijk. Er waren ook enkele jongeren die protesteerden tegen de tweedeling jongeren – religieuzen, die Zondervan had geschetst. Zij herkenden zichzelf meer in het Mission Statement van de KNR, dus in 'wat altijd geweest is', maar tegelijkertijd evolueert.

De middagsessie begon met een gezamenlijke meditatie en een gespreksronde in kleine groepen, waarna plenair werd geïnventariseerd wat deze dag aan nieuws had gebracht. Een religieuze omschreef aldus hoe zij de dag had ervaren: *Het woord roeping heeft normaal een wat beladen karakter. Het is iets wat je overkomt en wat je onherroepelijk verandert. Je zoekt een vorm en je gaat ervoor. Wat ik vandaag van deze jongeren heb gehoord is een oproep om mij te herinneren wat religieus leven zou kunnen zijn. Niet denken het te weten, niet er al zijn. Het is een enorme uitdaging om werkelijk de dialoog met jongeren te zoeken. Een jongere deed de suggestie om de volgende ontmoeting in een jongerencentrum te houden. Daarop vulde een andere jongere aan dat zij dan ook graag een getuigenis van een religieus (v/m) zou willen horen. Ter afsluiting werd het inmiddels bekende lied 'Wek ons oor' gezongen.*

Jongeren

Stichting Jongeren & Missie

Al twintig jaar heeft Jongeren & Missie als doel jonge mensen kennis te laten maken met het missiewerk van religieuzen, zodat ze hier op hun eigen manier een vervolg aan kunnen geven. Jongeren & Missie wil jongeren inspireren zich in te zetten voor een betere wereld. Zij worden voorbereid om een tijd het leven te delen met mensen in het zuidelijk deel van de wereld. Omgaan met andere ideeën, gebruiken en leefomstandigheden, maar vooral ook omgaan met elkaar als mens, staan daarin keer op keer weer centraal.

Zo'n vijftigtal kloosterordes legden de grondslag voor Missie & Jongeren, dat lange tijd gevestigd was in een oud klooster, het toenmalige Vredeshuis in Boxmeer. Sinds twee jaar is het kantoor met zeven medewerkers, onder de nieuwe naam Jongeren & Missie centraler gehuisvest in Den Bosch. De organisatie wordt vanuit verschillende hoeken gesteund. De religieuzen zijn vertegenwoordigd in het bestuur en in de Participantenraad en sommigen zijn actief betrokken bij de voorbereiding en bemiddeling van jongeren naar hun meeleefplekken in het Zuiden. De missietraditie is een waardevol uitgangspunt gebleken voor het op weg sturen van jongeren die een zelfde soort ambitie hebben.

Meeleven in het Zuiden

Er zijn al meer dan 600 jongeren op deze manier een paar maanden tot een jaar in het Zuiden geweest, ieder met eigen ervaringen. De jongeren zijn 18 tot 30 jaar oud en het zijn veelal meisjes met een sociale opleiding. Na hun studie gaan ze vaak hun langgekoesterde idealen waar maken tijdens een verblijf in Azië, Latijns-Amerika of vooral Afrika. Het gaat daarbij vooral om deelname aan de

dagelijkse bezigheden. Hiervoor zijn er vele vormen, zoals het meedraaien in een gastgezin of weeshuis, taken hebben in een schoolje of kliniek en het omgaan met straatkinderen of vrouwengroepen.

Voorbereiding en begeleiding

De organisatie biedt een actief en creatief programma, waarmee jongeren zich op zo'n meeleefervaring voorbereiden. Tijdens deze weekenden ontmoeten gelijkgestemde jongeren elkaar en spreken met elkaar over de wereld, zichzelf en hun drijfveren. Ook ontmoeten ze teruggekeerde jongeren, missionarissen en anderen die, ook in ons land, strijden tegen armoede en onrecht. Dit brengt herkenning en verdieping. In begeleidingsgesprekken worden leerdoelen uitgewerkt en een reispartner en een locatie gezocht. Een begeleider ter plekke en een staf lid van Jongeren & Missie bewaken het persoonlijke proces. Ook na afloop is er begeleiding, zodat ervaringen en opgeroepen vragen een plek kunnen krijgen.

Ontmoeten, delen en inspireren

Waar het bij een meeleefervaring om gaat wordt door jongeren zelf goed

aangevoeld. Een meisje, voor haar vertrek naar Ghana: *Mijn motivatie is vooral die andere cultuur te ontmoeten, dat kun je het beste doen door er deel van uit te maken. Een band opbouwen met mensen om je heen lijkt mij erg waardevol. Mijn voorkeur gaat dan ook uit naar een plek waar de cultuur leeft, waar er muziek is en er veel ontmoetingen zijn.*

Een echte ontmoeting laat sporen na. In de woorden van jongeren: *Ik ben geraakt door de kracht van arme vrouwen die ik van dichtbij mee heb mogen maken. Het daar echt zien, horen en ruiken, maakt zoveel meer indruk.*

Spiritualiteit en solidariteit

De geloofsbeleving in veel culturen, zet jongeren aan het denken, net als de christelijk gefundeerde levensstijl van missionarissen. Elk mens, welk geloof hij of zij ook heeft, gaat zelf op zoek naar zingeving. Wij gaan uit van het naar boven laten komen van wat in henzelf aanwezig is aan geestdrift, groei en verwondering en van hun positieve kracht en idealen als motor. Een gelovige jonge vrouw zegt: *God spreekt tot me via mijn hart en ik wilde iets betekenen voor mensen in een moeilijke situatie, daartoe voel ik mij geroepen.* Voor een ander speelt geloof geen rol: *Mijn bijdrage kan zijn om een goed*

persoon te zijn voor mezelf en voor mijn omgeving, door bewust met dingen om te gaan en je telkens af te vragen of dat wat je doet juist is.

Activiteiten en ontwikkelingen

De weg naar, soms door Xplore gesubsidieerde, groepsreizen is geopend. In samenwerking met parochies en scholen zijn er het afgelopen jaar onder andere een begeleide uitwisseling met Kenia en met de Filipijnen geweest en een reis naar Ghana.

Het is een uitdaging een bredere doelgroep te bereiken en te kijken hoe we, zonder kwaliteitsverlies, tegemoet kunnen komen aan de vraag naar kortere verblijven, zoals afgelopen zomer in Oeganda. Andere organisaties bieden ook stage- en werkervaringen aan in het buitenland. Echter onze persoonlijke gedegen voorbereiding en de manier van meeleven wordt door onze jongeren als meerwaarde

gezien. Teruggekeerden blijven vaak, ook als vrijwilliger, een band houden met Jongeren & Missie.

Samen met Cordaid worden jongeren ondersteund die zich in blijven zetten voor een project in het Zuiden en ze worden gestimuleerd om met hun verhaal anderen betrokken te maken. Jongeren hebben zelf de groep Watdan opgericht, die aandacht besteedt aan wat er na terugkeer bij hen leeft op sociaal en spiritueel vlak.

Hoe verder

Dit jaar is de nieuwe directeur enthousiast met het team aan de slag gegaan. Voor alle teruggekeerden is er in mei het vormingsweekend: *Spirit of home-coming*. En er wordt een inspirerend bronnenboek gemaakt. Wij willen onze identiteit behouden. Deze zomer is er een project rond de millenniumdoelen, waar deelnemers levendig, ogen openend en hoopge-

vend mee omgaan: *Ik wil deze missie aangaan en vervullen!*

In meerdere opzichten hebben wij te maken met bruggenbouwers, die werelden dichterbij elkaar brengen. En zo zijn we op de goede weg met elkaar. Langs de rode draad van het meeleven is er een golfbeweging van komen en gaan. Er is daarbij sprake van een universeel maar ook voor ieder uniek verhaal, dat het leven verrijkt en een ander perspectief biedt om mee verder te gaan, ieder op zijn eigen manier.

Een meisje merkt na terugkeer uit Uganda op: *Het was een geweldige ervaring, waar ik nog dagelijks aan terugdenk. Het is iedereen aan te raden om een keer zo'n uitwisseling te doen. Je wordt er echt wijzer van!*

Een goed vertrekpunt...

Mirjam van den Eerenbeemt, stafmedewerkster Jongeren & Missie

Watdan

Watdan is een groep van ruim dertig jongeren, ontstaan op initiatief van twee teruggekeerden van een reis vanuit Jongeren en Missie: Job Wittens en Marloes Vermeer. Jongeren en Missie wil graag teruggekeerde jongeren de mogelijkheid bieden om zich te verdiepen en voor *Watdan* is de samenwerking belangrijk vanwege het netwerk en de faciliteiten, die Jongeren en Missie biedt. Afgesproken is dat *Watdan* zelforganiserend en zelfsturend blijft.

Drijfveren, levenswijzer en 'spirit'

Ze zijn indertijd bij elkaar gekomen om te zoeken naar diepgang en inspiratie en om even stil te staan bij het geraas van alledag. Ze hebben een gevarieerde groep, met een gezamenlijke zoektocht gevormd. Iedere twee maanden komen ze bij elkaar. Na een jaar van zoeken hebben ze een goede vorm gevonden. Het thema van het eerste jaar (2006) was drijfveren, zoeken naar wat hen beweegt, écht in gang zet. Om dit thema heen zijn een aantal bijeenkomsten georganiseerd, zoals een uitstapje naar de Hare Krishna in Amsterdam en een gesprek aan de hand van foto's die te maken hebben met eigen drijfveren. Aansluitend op het thema drijfveren is voor 2007 gekozen voor een onderwerp rondom levenshouding, wijsheid, levensvisie, inzicht. Dat werd samengevat in het thema: Levenswijzer. Dit woord biedt meerdere interpretatiemogelijkheden. Enerzijds is wijzer de vergrotende trap van wijs en zo kun je ook van levenswijs naar

levenswijzer groeien. Anderzijds kun je denken aan de verschillende levenswijzen die er zijn en hoe je daar je eigen richting in bepaalt. Het was de bedoeling dat dit jaarthema zou bijdragen aan het opbouwen van een persoonlijke bron van inspiratie die aanzet tot (re)actie. Het hangt in die zin samen met de manier waarop je in het leven staat en je idealen wilt vormgeven. Rond het thema levenswijzer zijn zes bijeenkomsten georganiseerd. Daarbij hebben de jongeren onder meer uitgewisseld wat het belangrijkste is dat ze persoonlijk in hun leven geleerd hebben. Van wie hebben ze dat geleerd, hoe komt het terug in hun dagelijkse leven en hoe hangt dat samen met wat voor hen persoonlijk wijsheid is. Een van de bijeenkomsten viel op 4 mei en toen hebben ze gezamenlijk de dodenherdenking bijgewoond. Vervolgens hebben ze een wandeltocht door een natuurgebied gemaakt, in stilte. In een andere bijeenkomst is 'drijfverenonderhoud' gepleegd, waarbij werd teruggegrepen naar het thema

van het jaar daarvoor. Ze hebben in deze bijeenkomst uitgezocht wat voor ieder persoonlijk de belangrijkste waarden zijn op het gebied van werk/vrienden/wonen. Vanuit die waarden hebben ze opnieuw gekeken naar het verband met hun drijfveren. Brainstormend over een nieuw hoofdthema voor 2008 kwamen ze uit bij 'Spirit'. Dat verwijst enerzijds naar spiritualiteit en anderzijds naar de spirit, de geest om in beweging te komen.

De jongeren die in *Watdan*-verband regelmatig samenkomen hebben de volgende kernpunten gemeenschappelijk. Zij willen het accent leggen op het bieden van een plek voor ontmoeting en rust. Ze willen de nadruk op ratio loslaten ten gunste van ruimte voor gevoel en inzicht. Zij vinden maatschappelijke engagement belangrijk, maar hebben ook aandacht voor spiritualiteit. Vandaar de behoefte aan een kader voor zelfreflectie, persoonlijke groei en uitdaging.

Boeken & brochures

Boldershof 100 jaar

De uit Frankrijk gevluchte Filles de la Sagesse, Dochters der Wijsheid, kochten in 1907 het landgoed Boldershof in Druten. Ze stichtten er een tehuis voor zwakzinnige meisjes en richtten een school op vanuit het idee dat ook voor mensen met een verstandelijke beperking ontwikkeling en groei mogelijk is. Dat was voor die jaren een revolutionair idee.

Inmiddels - honderd jaar later - zijn de Franse zusters verdwenen, en is Huize Boldershof opgegaan in een groot landelijk verzorgingsconglomeraat. Neel van den Oever werkt al bijna veertig jaar voor deze instelling, die inmiddels een tehuis is voor zowel mannen als vrouwen met een geestelijke en lichamelijk handicap. Ze schreef een boek over de geschie-

denis van het tehuis. Voor het samenstellen van het boek sprak zij met bewoners, personeel en de zusters zelf, en kreeg toegang tot uniek fotomateriaal van vroeger. Het is geen wetenschappelijke boek, maar een verzameling verhalen en interviews over het dagelijkse leven zoals dat honderd jaar lang binnen en buiten de poorten van voorheen Boldershof - Waalborg geleefd werd. Tijdens het schrijven is de auteur op verrassende gegevens gestuit. Van den Oever: *Ik vond het opvallend om te ontdekken dat men toen al heel zorgzaam met de bewoners omging: de zusters sliepen gewoon met hen op de slaapzaal voor als er iets mocht gebeuren. Die persoonlijke aandacht is iets waar we tegenwoordig een voorbeeld aan kunnen nemen.*

In het boek komen de paviljoens tot leven, gezien door de ogen van de mensen die er woonden of werkten. Afzonderlijke hoofdstukken belichten de godsdienstige verzorging, de geschiedenis van de dagbesteding en de vrijetijdsbesteding, maar ook die van de BLO-school en de eigen Z-opleiding, die tot midden jaren negentig in eigen huis gegeven werd. Alle hoofdstukken zijn prachtig geïllustreerd met foto's.

Er komen in dit boek vooral veel bewoners aan het woord, die vaak op ontroerende wijze hun eigen verhaal

vertellen, maar ook familieleden en (oud-) medewerkers geven hun herinneringen weer. Op indringende wijze wordt verslag gedaan van de watersnood in 1926 en van de evacuatie in de Tweede Wereldoorlog. Het unieke aan Boldershof is de band met Druten. Andere instellingen zijn vaak achteraf gelegen, maar hier zijn de bewoners van Boldershof met het dorp vergroeid. Het is niet meer weg te denken. José Allesie is een van de bewoners die na veertig jaar op Boldershof uitgeschreven werd en zelfstandig in Druten een leven opbouwde. Nu woont ze al tientallen jaren in een koopwoning in Druten en daar is ze heel trots op. In het interview zegt José: *Als ik niet op Boldershof geweest was, weet ik niet wat er van mij terecht gekomen was! En: Ordelijk waren de zusters! Daar hebben wij werken geleerd! Vandaar dat wij dat nu zo goed kunnen. In de krant stond pas, dat het niet meer zo netjes is als vroeger. Dat vind ik heel erg. Wij zitten hier wel mooi, maar ik ben ook blij dat er iemand achter ons staat. Soms komt er een gek papier binnen. Dan denk ik: 'Wat staat daar nou weer op?' Dan ben ik blij dat ik iemand van begeleid wonen in kan schakelen. Ik wil niet dat Piet, Hein en Klaas over onze geldzaken weten. Ik wil hier blijven. Druten is mijn geboorteplaats. Zo noem ik het. Hier wil ik naar de hemel vliegen. Ik weet niet of ik kan vliegen. Als ik maar van Druten uit naar Jezus mag!*

Neel van den Oever. *Van Boldershof tot nu, al 100 jaar een goede buur.*

Uitgave van Historische Vereniging Tweestromenland. ISBN 978-90-71059-20-9

De terugkeer van herinneringen

Douwe Draaisma, bijzonder hoogleraar in de geschiedenis van de psychologie aan de Rijksuniversiteit van Groningen, heeft met *De Heimweefabriek* een vervolg geschreven op het succesvolle *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt*. Opnieuw staat het geheugen centraal. Maar dit keer concentreert hij zich op het ouder wordende geheugen.

Tegen vergeetachtigheid valt niets te doen, schrijft Douwe Draaisma in zijn nieuwste boek. Maar er is wel een troost: tegen je zestigste dienen zich ongevraagde, haarscherpe herinneringen aan.

Eenmaal de vijftig voorbij, schrijft Draaisma voeren we een taai gevecht tegen het vergeten. Een gevecht dat we op een aantal fronten steeds vaker verliezen. We stoppen het boek dat we terug willen geven vast in onze tas, zodat we het niet vergeten. Komen we later thuis, zit het er nog steeds in. We staan te praten met een kennis en vragen ons ondertussen koortsachtig af hoe die ook alweer heet. Pas als hij wegloopt schiet zijn naam te binnen. Net als al die 'hoe-heet-het-ook-alweers' die in de conversatie opduiken.

Valt er tegen dit soort vergeetachtigheid wat te doen? Er is een hele industrie van geheugentrainingen op gang gekomen die beweert van wel. Onzin, meent Draaisma. Geheugen-

trainingen baseren zich op aannamen die vaak maar ten dele deugen, zoals het *use it or lose it*-principe. Het is een neurologisch gegeven dat zenuwverbindingen, die niet gebruikt worden, afsterven. Hou je op je geheugen te gebruiken, dan zal het ook zeker achteruitgaan.

Wie uit onzekerheid over het haperende geheugen de eigen administratie maar liever uitbesteedt, geen boeken meer leest, sociale contacten mijdt en het installeren van nieuwe apparaten aan huisgenoten overlaat, belandt in een vicieuze cirkel. Hij ziet zijn ergste vrees bewaarheid: zijn geheugen verpietert. Maar je kunt het *use it or lose it*-principe niet – zoals geheugentrainingen suggereren – zomaar omdraaien. Je kunt het geheugen niet net als een spier door training versterken en vergroten. Ook het gebruik van geheugenversterkende kruiden en supplementen van vitamines of mineralen is betrekkelijk zinloos. Een tekort aan bijvoorbeeld vitamine B1 kan tot geheugenstoornissen leiden, maar dat betekent niet dat een hoge dosis aan vitamine B1 tot een supergeheugen leidt.

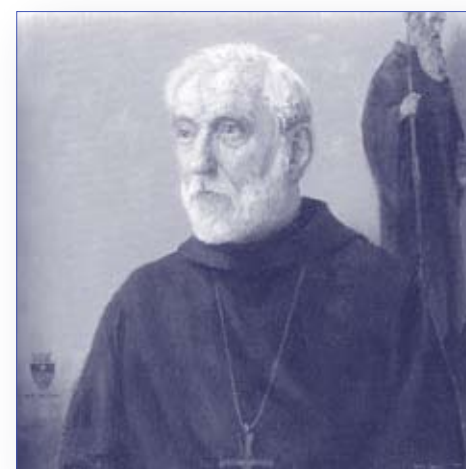
Gewoon actief blijven, en verder berusten in het feit dat een 70-jarige nou eenmaal niet meer het geheugen van een 20-jarige heeft. Meer zit er niet op. Maar er is volgens Draaisma

wel troost voor het ouder wordende geheugen. Rond je zestigste jaar begint een toevoer van onwillekeurige herinneringen, waar je niet naar op zoek was. Waarvan je het bestaan vaak zelfs niet vermoedde. Soms, schrijft Draaisma, *zijn het herinneringen waar je vijftig jaar niet aan hebt gedacht en dienen ze zich toch zo scherp en intact aan dat het lijkt of ze ongerept tevoorschijn zijn gekomen uit een laag die nu pas, in de ouderdom, ontdooit*.

Deze terugkeer van herinneringen – het reminiscentie-effect – is omgeven door vraagtekens. Waarom komen deze vroege herinneringen pas op als de algemene conditie van het geheugen achteruit gaat? Waarom gehoorzamen ze niet aan de simpele geheugenwet, dat naarmate iets langer geleden is, het geheugenspoor zwakker is? En waarom klonteren de meeste reminiscenties samen rond het twintigste levensjaar, zozeer dat er van een *reminiscentiehobbel* wordt gesproken? Is het geheugen door de biologische rijping rond het twintigste jaar in optimale vorm voor het opslaan van gegevens? Of ontstaat die hobbel omdat juist in deze periode de meeste veranderingen in een leven plaatsvinden en er nogal wat 'eerste keren' zijn: voor het eerst van huis, de eerste liefde, de eerste baan? Eenduidige antwoorden zijn er niet, al wordt er de laatste jaren wel veel onderzoek naar gedaan.

Douwe Draaisma. *De Heimweefabriek – Geheugen, tijd en ouderdom*. Historische Uitgeverij. ISBN 978 90 6554 450 6

Van oude mensen het geheim

Pieter Pander Abt G. Matthijsen van de benedictijner St. Adelbertabdij Egmond

Zo luidt de titel van een fraai boek en van een bijzondere expositie in het Karmelklooster van Drachten, die

helaas al weer ten einde loopt (van 1 maart t/m 11 mei). Het klooster van de ongeschoeide karmelietessen te Drachten werd in 1993 gesloten toen de zusters te klein in getal en te hoog van leeftijd werden. Het klooster heeft een nieuwe bestemming gekregen, onder andere als kunstlocatie. Geïnspireerd door het thema van de Boekenweek *Van oude mensen* is er nu een expositie van portretten van oude mensen.

Er zijn 25 kunstenaars uitgenodigd om rond dit thema te werken. De schilders hebben mensen uit hun eigen leefomgeving in beeld gebracht,

zich door poëzie laten inspireren of op verzoek concrete personen geschilderd. Dit heeft onder meer geleid tot portretten van dichters als Rutger Kopland en C.O. Jellema, kardinaal Simonis en abt Gerard Matthijsen osv. De expositie toont het werk van de kunstenaars samen met hun inspiratiebron. Er is poëzie, er zijn korte verhalen van de kunstenaars zelf of van de geportretteerden. De portretten tonen doorleefde mensen, die kwetsbaarheid, kracht, mededogen en wijsheid uitstralen. Het geheim wordt hen niet ontfutseld.

Meer info op www.karmelklooster.nl

Iemand zien staan

Aanvankelijk had Annelies van Heijst de bedoeling om haar studie *'Menslievende Zorg'* uit 2005 toegankelijk samen te vatten, maar gaandeweg werd het een nieuw boek: *Iemand zien staan*. Annelies van Heijst geldt als een van de belangrijkste criticasters van de marktwerking en de verzaking van de zorg die vaak de mens met diens vragen en gevoelens mis-

kent. Zoals verwoord door de oudere man die zij citeert: *Ze zijn de hele dag met je bezig, maar geen mens kijkt naar je om*.

Vanuit de zorg is veelvuldig op haar vorige boek gereageerd, maar wordt die ook al menslievender? *Dat staat nog helemaal in de kinderschoenen*, zei Van Heijst desgevraagd in een interview in Brabants Dagblad. Annelies van Heijst is samen met geestverwanten in gesprek met ziekenhuizen die hun beleid fundamenteel willen veranderen, waaronder het Elisabeth in Tilburg. Zoals de 19e eeuw die van de dokter was aan wie de patiënt zich vastklampte, en de 20ste die van de geneeskunde met zijn 'onbegrensde mogelijkheden', zo wordt de 21ste eeuw die van de patiënt, is haar overtuiging. *En van de vraag of alle kennis hem of haar écht goed doet*.

Annelies van Heijst. *Iemand zien staan*. Uitgeverij Klement, ISBN 9789086870141

Internationalisering

Spreken over de multireligieuze samenleving

Het gesprek over de multiculturele en multireligieuze samenleving is de afgelopen jaren in rap tempo verhard. In het huidige gepolariseerde klimaat delft elk genuanceerd geluid al gauw het onderspit. Het Centraal Missionair Beraad Religieuzen (CMBR) brengt dit voorjaar een brochure uit waarin een aantal mensen aan het woord komt die al vele jaren bezig zijn op het vlak van de interreligieuze en interculturele dialoog. Veel meer dan welke politicus of opiniemaker ook, hebben zij recht van spreken op dit vlak. Zij weten wat er leeft onder mensen in gewone buurten, in kerken en gemeenten. Ondanks de problemen die ook zij tegenkomen, gaan zij door. De brochure 'Interreligieus samen leven' biedt met een zestal verhalen van zeer geëngageerde mensen een aanzet voor verdere gesprekken over de multireligieuze samenleving.

Geweld en terreur wereldwijd hebben de Nederlandse samenleving niet onberoerd gelaten. Sinds de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001 en later op andere plekken in de wereld, de oorlogen in Irak en Afghanistan en de moord op Theo van Gogh, zijn de spanningen tussen moslims en niet-moslims toegenomen. Veel mensen in Nederland staan afwijzend ten opzichte van de islam. Het wantrouwen naar moslims is gegroeid: want heeft niet elke moslim deel aan een harde kern van een godsdienst die afwijzend staat ten aanzien van de moderne, westerse culturen?

Ook onder moslims leven gevoelens van verwarring, angst en wantrouwen. Ze zijn bang voor radicalisering en extremisme, zowel binnen de eigen kring als daarbuiten. Zij moeten zich opeens collectief verantwoorden voor de terroristische daden van een klein groepje geloofsgenoten. Een aantal moslims heeft het gevoel dat men een keuze moet maken tussen 'moslim zijn' en Nederlander zijn. Men is bang om de eigen identiteit te verliezen in de Nederlandse samenleving.

Reacties vanuit de media en politiek versterken het gevoel van wederzijdse angst. De media besteden bijna per definitie vooral aandacht aan de uitwassen van religie. Het positieve dat in stilte groeit, is niet spectaculair. En de politiek reageert vaak angstig en ad hoc naar aanleiding van incidenten die plaatsvinden. Kerkelijke werkers en anderen die het beeld van de islam nuanceren en veroordelen bestrijden worden vaak niet meer serieus genomen. Ze komen in de media nauwelijks nog aan het woord. Zoals een journalist eens zei: *Dat zijn softies, die altijd alles proberen goed te praten en geen kwaad willen zien bij moslims.*

Profetische dialoog

Als Centraal Missionair Beraad Religieuzen (CMBR) zijn ook wij geschokt door de gebeurtenissen van de afgelopen jaren. Wij betreuren de polarisering van de samenleving en de verharding van standpunten aan verschillende zijden. Interreligieuze dialoog is een integraal onderdeel van onze visie op christelijke missie. Door de gebeurtenissen van de afgelopen jaren is het belang ervan alleen

maar toegenomen. Maar ook religieuzen worstelen met allerlei vragen over interreligieuze dialoog, en dan met name met vragen omtrent de islam.

De interreligieuze dialoog heeft na 11 september 2001 haar onschuld verloren. We worden gedwongen om na te denken over de relatie tussen religie en geweld, oorlog, mensenrechten. We hebben scherper in het vizier gekregen dat elke dialoog een *profetische* dialoog moet zijn. We mogen kwalijke praktijken nooit vergoelijken. Het evangelie geeft de richtlijnen aan voor de manier waarop mensen met elkaar om moeten gaan, in barmhartigheid en gerechtigheid. Daar waar mensen in de verdrukking komen, hun menselijkheid wordt ontkend en geweld aan gedaan, moet profetische kritiek klinken. In de dialoog moet een evenwicht bewaard worden. Aan de ene kant gaat het erom respect op te brengen voor mensen, hun cultuur en hun religieuze overtuigingen. Aan de andere kant moeten we stelling nemen tegen misstanden, welke partij die ook begaat.

Gods aanwezigheid in alle religies

Als CMBR zijn en blijven we overtuigd dat God aanwezig is in alle culturen en religies, zeker ook in de islam. De islam is een godsdienst met een rijke traditie en verdient een diepe eerbied. Dat betekent niet dat we de ogen moeten sluiten voor de immense politieke, maatschappelijke en culturele problemen van de hedendaagse islamitische wereld, en de weer heel andere problemen rondom moslimmigranten in Nederland. Maar tegelijk moeten we dan ook kritisch durven kijken naar de westerse samenlevingen en culturen: het inherente geweld van de westerse economieën en politiek ten opzichte van de rest van de wereld, het expliciete geweld in Irak en Afghanistan en andere plekken, het materialisme binnen de westerse cultuur en de genotzucht. Als we dit soort zaken niet betrekken in ons denken en spreken, zal ons oordeel eenzijdig zijn en ongelooftwaardig.

De multiculturele samenleving is geen ideologisch gekleurd politiek programma van sommige politici uit Den Haag is. Het is gewoon de dagelijkse realiteit. En dat niet alleen in de grote steden, maar in toenemende mate ook in dorpen en op het platteland. Vroeger leefde men in Nederland in tamelijk gesloten gemeenschappen, 'zuilen', maar die gemeenschappen zijn allang open gebroken. Het heeft geen zin om te verlangen naar de geborgenheid en veiligheid van weleer. De enige weg voorwaarts is samen met landgenoten uit andere culturen en met andere religieuze overtuigingen.

De dialoog van de dagelijkse omgang

Met elkaar leren samenleven. Hoe dat moet, kun je niet leren uit de krant en van televisie of uit mooie ideologische discussies. Dat leer je al doende, met vallen en opstaan. In dat leerproces is er geen ruimte voor populistische politici, snelle programmamakers of makkelijke kerkelijke praatjes. De brochure 'Interreligieus samen leven' is bedoeld als instrument om in eigen kring in gesprek te gaan over de multireligieuze samenleving en de verhoudingen tussen christenen en moslims. Het CMBR draagt geen directe oplossingen en antwoorden aan voor de problemen die er zijn, in Nederland of elders. Makkelijke antwoorden zijn er volgens ons ook niet. Ons doel is dat lezers zelf zoeken naar mogelijke antwoorden.

We willen hen daarbij wel voeden met inspirerende verhalen uit de praktijk. Onze overtuiging is dat een goede praktijk de beste basis levert voor een adequate theorie. Of, om het in gelovige termen te zeggen: door op zoek te gaan naar sporen van God ontwikkelen we een theologie die relevant is voor dit moment en deze omstandigheden. Wat de multiculturele en multireligieuze samenleving betreft, zien we veel initiatieven waar mensen bewust de ontmoeting met elkaar aangaan, zoeken naar manieren om samen te leven en samen te werken aan een samenleving waarin mensen in al hun verscheidenheid de ruimte krijgen en een bijdrage kunnen leveren aan het geheel. Dit soort initiatieven draagt het CMBR een warm hart toe. Een aantal verhalen

van mensen die aan de basis werken aan onderling begrip worden in deze brochure belicht. Ze dagen uit tot verdere reflectie en zijn volgens ons dan ook geschikt als uitgangspunt voor gesprekken.

Eerbied

De mensen die worden geportretteerd in de brochure staan in een traditie binnen christendom en islam van respect en eerbied voor anderen. Als geen ander belichaamt Franciscus van Assisië deze geest van eerbied. Het relativeert onze huidige, gepolariseerde verhoudingen door de tijd waarin hij leefde in herinnering te roepen. Overal werd de kruistocht gepredikt. Het antimoslim klimaat was nog veel erger was dan nu. Het Heilige Land moest bevrijd worden en de moslims moesten worden onderworpen of gedood. De propagandamachine werkte ook in die tijd op volle toeren. Franciscus nam echter resoluut afstand van de gewelddadige taal en praktijken ten aanzien van de islam. Hij ging daarmee geheel tegen zijn omgeving en de geest van zijn tijd in. Hij adviseerde zijn medebroeders om niet tegen de moslims ten strijde te trekken, maar om hen te behandelen als broeders en zusters. Hijzelf bracht dat in de praktijk door op de sultan van Damiate af te stappen. Deze was diep onder de indruk van deze man van God.

Franciscus leert ons om trouw te blijven aan het evangelie, vooral te luisteren naar de ander, de vrede te brengen en geen haat te verspreiden. Franciscus van Assisië kan wat ons betreft als patroonheilige van de interreligieuze dialoog gelden.

Gerard Moorman

De brochure 'Op zoek naar sporen van God, deel IV – Interreligieus samen leven' is verkrijgbaar bij het secretariaat van het CMBR. De prijs bedraagt € 6,-

Goed voor je hart

Wat goed als iemand je uit de verlegenheid redt! Verleden maand moest een van mijn medebroeders voor controle naar het ziekenhuis. Toen hij weer thuiskwam, was het middageten al voorbij. Toevallig liep ik langs de eetzaal en daar zag ik hem. Hij had zijn soep opgewarmd in de magnetron en zat die nu in zijn eentje op te lepelen, verloren in de ruimte. Ik ging bij hem zitten en vroeg of hij in het ziekenhuis wat wijzer geworden was. Hij keek me aan. Er schoof een trage glimlach over zijn gezicht. Tja, wijzer wel...

Mijn dossier was zoekgeraakt, vertelde hij, en ik wist mijn nummer niet meer! Ik moest mijn nummer geven;

mijn naam was niet genoeg. Aan een naam hebben we niets, zei het loket, uw nummer hebben we nodig. Dan kunnen we u zoeken in het bestand. U zit onder een code! Maar ik heb toch een naam, zei ik. We kunnen u alleen op nummer vinden, zei het loket weer. Soms ben ik wat vergeetachtig, antwoordde ik. Ik ben suikerpatiënt, ik ben soms een beetje ontregeld. Dat mag u aanstonds aan de dokter zeggen, zei het loket. Dat zijn dokterszaken. Wij willen alleen uw nummer.

Toen merkte ik dat de rij wachtende mensen achter me steeds langer werd. Er klonk gemompel. In gedachten hoorde ik ze denken: Wie vergeet

er nou zijn nummer! Dan moet je wel heel stom zijn! Zijn vrouw had hem een briefje moeten meegeven...

Er ging een deur open. Komt u maar even rustig hier zitten, dan haal ik wat koffie voor u, zei de verpleegster. Op het moment dat ze terugkwam met de koffie, wist ik ineens mijn nummer weer! Ik stelde me voor en noemde mijn naam. Zo heet mijn vriend ook, zei ze, en ik vind het toch zo'n mooie naam.

Iemand die je met respect en waardering behandelt... op het cruciale moment. Iemand die oog voor je heeft en aandacht. Wat willen we eigenlijk meer dan dat?

Ben Verberne msc

www.misacor.nl

Open Kloosterdag

Wat beweegt jou?

Onder dit motto is op 13 april 2008 de vierde landelijke Open Kloosterdag, gecombineerd met Roepingenzondag, gehouden. Hoewel er minder religieuze gemeenschappen deel hebben genomen dan de vorige keer (in 2006) waren er dit jaar meer bezoekers.

Een verklaring voor dit opmerkelijke gegeven kan gezocht worden in de groeiende belangstelling voor religieus leven en in het mooie weer. Het aantal bezoekers bedroeg dit keer naar schatting ruim 22.000. Bezoekers konden met kloosterlingen praten over hun eigen levensroeping, mediteren, dia- of PowerPoint-presentaties bijwonen of zich door het gebouw laten rondleiden.

Evenals bij de drie vorige keren waren de monumentale abdijen in trek. Ruim duizend mensen kwamen naar Abdij Koningshoeven van de Trappisten in Berkel-Enschot, waardoor de politie er aan te pas moest komen om het verkeer in goede banen te leiden. Het zelfgebakken brood waarop de gasten onthaald zouden worden was dan ook in een mum van tijd op. De gasten konden de broeders de psalmen horen zingen volgens de vertaling van de Naardense Bijbel. Ook de zusters Norbertinessen van St. Catharinadal en de zusters Benedictinessen van de Onze Lieve Vrouwe abdij in Oosterhout mochten ruim duizend gasten verwelkomen. St. Agatha, waar zich het oudst bewoon-

de klooster van Nederland bevindt van de kruisheren en sinds kort een gezamenlijk erfgoedcentrum voor Nederlands kloosterleven, trok ook veel belangstellenden.

Terwijl het bij de zusters scmm aan de Oude Dijk in Tilburg 's ochtends al gezellig druk was, kwam de grote toestroom's middags pas echt op gang. De bezoekers konden het oudste deel van het complex bezichtigen met de 'cel' van de eerste overste, de kapellen en de tuin. Men kon naar het congregatiemuseum om foto's, boeken en teksten te bezichtigen, maar ook een prachtige oorkonde die de fraters cmm hun zusjes hadden geschonken bij het 50 jarig bestaan. Daarnaast werden bezoekers geïnformeerd over de huidige aandachtspunten van de congregatie, zoals mensenrechten en over enkele projecten die gesteund worden door de zusters: Exodus, Leergeld en (locaal) Amarant.

Op weer andere plekken konden bezoekers kunstwerken bezichtigen, zoals in de communiteit van de Minderbroeders Conventuelen te Beek, waar het atelier van pater/kunste-

naar Math van Kampen ofm conv druk werd bezocht. Ook waren er vespervieringen of andere religieuze plechtigheden, waaraan door velen werd deelgenomen.

Een dag als deze beantwoordt kennelijk aan de behoefte aan stilte, rust en spiritualiteit in deze tijd. Maar het biedt ook op laagdrempelige wijze een kans om vragen over religieus leven te stellen en daar is dan ook veel gebruik van gemaakt. Hoeveel leden telt uw gemeenschap? Is er nog aanwezig? Hoe denkt u over het gebruik van condooms in de strijd tegen HIV/Aids?

Op het bureau druppelen nu de enquêteformulieren binnen. Daaruit kan al voorzichtig geconcludeerd worden dat velen graag meewerken aan een herhaling van dit evenement in de toekomst, echter zeker niet ieder jaar. Zoals een van de deelnemers motiveerde: *Het is goed om te laten ervaren dat actief kloosterleven nog steeds bestaat. Open Kloosterdag is niet de stallen bezichtigen maar ruiken aan wat ons inspireert en wat we nog kunnen met een kleiner wordende groep.*

Agenda

13 mei

KNR-regiodag in Tilburg

15 mei

KNR-regiodag in Roosendaal

20 mei

KNR-regiodag in Maastricht

23 mei

KNR-regiodag in Voorhout

27 mei

KNR-regiodag in Den Bosch

29 mei

KNR-regiodag in Amersfoort

29 mei

Bijeenkomst besturen 'kleine' congregaties

5 juni

AV KNR

12 juni

Bijeenkomst voor jonge religieuzen

13 september

de **20ste** Nationale Vredesdag Religieuzen – met een feestelijk tintje – wordt gehouden in het Ds. Piersoncollege, 's-Hertogenbosch. Het thema luidt: 'Kunnen we nog wat we willen?' Inleiding door feministisch theologe Mirjam Schuilenga, consulente Katholiek Centrum voor Maatschappelijk Activeringswerk Gelderland en auteur van het boek God in de marge.

25 september

Ontmoeting leden 'kleine' congregaties

9 oktober

Platform Toekomst van Religieus Leven

23 oktober

Relatiedag PIN en religieuze instituten

13 november

AV KNR